

500 texter om framtidens Sverige – från Trelleborg till Arjeplog

MARIA KVARNBÄCK

REGERINGSKANSLIET

Statsrådsberedningen

500 texter om framtidens Sverige – från Trelleborg till Arjeplog

UNDERLAGSRAPPORT 12 TILL FRAMTIDSKOMMISSIONEN

MARIA KVARNBÄCK

500 texter om framtidens Sverige
– från Trelleborg till Arjeplog

Underlagsrapport 12 till Framtidskommissionen

REGERINGSKANSLIET

Statsrådsberedningen

Underlagsrapport nr 12 till Framtidskommissionen.

Samtliga underlagsrapporter finns att ladda ned gratis på www.framtidskommissionen.se eller kan beställas från Fritzes kundtjänst.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Omslag: Blomquist Annonsbyrå.
Omslagsbild: Sverigekarta framtagen av Bazooka AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2012

ISBN 978-91-38-23862-2

Förord

Sverige är på många sätt ett bra land att leva och verka i, men historisk framgång är ingen garanti inför framtiden. Både Sverige och världen står inför stora utmaningar på olika områden. För att Sverige ska kunna vara fortsatt framgångsrikt ställs det därför stora krav, inte minst på analysen av olika förändringsprocesser och vilka utmaningar de för med sig. Det krävs också en bred och framtidsinriktad diskussion om var Sverige står och vart vi är på väg och om hur vi vill att Sverige ska utvecklas.

Mot den bakgrunden tillsatte regeringen i november 2011 Framtidskommissionen med syfte att identifiera de samhällsutmaningar som Sverige står inför på längre sikt. En viktig del av dess uppdrag handlar om att bidra till en mer framtidsinriktad diskussion och debatt i hela landet – en debatt där många olika röster får möjlighet att komma till tals.

Av det skälet har Framtidskommissionen genomfört ett projekt på temat *Framtidens Sverige*, där vi har samlat in drygt femhundra texter om framtiden, formulerade av gymnasieelever, kommuner och regioner från Trelleborg till Arjeplog. Texterna finns i publicerade på www.framtidenssverige.se.

Politik påverkar framtiden i hela landet – den framtid som våra ungdomar ska bli vuxna i. Därför vänder sig projektet *Framtidens Sverige* både till Sveriges kommun- och landstingspolitiker och till ungdomar – inte för att kvantifiera deras syn på framtiden utan för att höra dem beskriva den och för att skapa en arena där vi alla kan lyssna på dem och där de kan lyssna på varandra. Genom att få deras visioner om framtiden beskrivna får vi ta del av viljeyttringar och riktningar. Projektet ger kött och

blod till de forskningsrapporter och vetenskapliga analyser som vi också arbetar med inom Framtidskommissionen.

Framtidens Sverige har drivits av Framtidskommissionen i samarbete med Sveriges kommuner och landsting (SKL) och sammanfattas i denna rapport samt med ett avslutande framtidsseminarium i Stockholm den 22 november 2012.

Totalt 106 kommuner, 16 landsting/regioner och 436 gymnasieelever har beskrivit sina visioner för framtiden. Denna rapport är ett kondensat av de texter som inkommit, med tyngdpunkt på kommunernas bidrag utifrån tre teman: leva och bo, arbetsmarknad och näringsliv samt ekologiskt hållbar utveckling. På dessa områden erbjuder rapporten en snabbguide till de utmaningar och strategier för framtiden som lyfts fram. Den pekar också på både motsatser och samstämmighet mellan lokala och regionala visioner samt den framtid unga tänker sig. (Deras önskemål och förslag sammanfattas i kapitel 1.) Men mest av allt ger visioner och ungdomsröster inspiration. Här finns en rik och tänkvärd källa att ösa ur för alla som vill tänka framåt.

Jag vill här, tillsammans med dem som drivit projektet, passa på att rikta ett stort tack till alla lärare, elever, kommunala och regionala beslutsfattare samt tjänstemän som förverkligat projektet. Tack också till Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Skolverket för samarbetet.

Rapporten har ställts samman av *Maria Kvarnbäck*, statsvetare och skribent, i nära samarbete med *Åsa Ström Hildestrand* och *Tobias Nilsson*, projektledare på Framtidskommissionens kansli.

Stockholm i november 2012

Jesper Strömbäck

Huvudsekreterare och kanslichef för Framtidskommissionen

Det enda jag egentligen begär av framtiden är att den tar lång tid på sig att komma.

Lollo, Nordenbergsskolan, Olofström

Jag älskar Skellefteå och dess byar runtom och hoppas att vi fortsätter att visa positiv anda och utveckling! För om vi gör det så kommer vi att nå väldigt långt. En gång norrlänning, alltid norrlänning.

Elev, Kaplanskolan, Skellefteå

Innehåll

Sammanfattning	11
Del I	15
1 Unga röster om framtiden	15
Del II	19
2 Attraktionskraft och övergripande visioner	19
Identitet och varumärke	21
Läget – framtidens allt?.....	24
Självbilden och vikten av att tala gott	25
Det goda livet	27
Del III	31
3 Leva och bo	31
Utmaningar – och strategier för att möta dem	33
Dragkampen om kommuninvånarna	33
Investeringar för ungdomar och unga hushåll	38
Ökat bostadsbyggande och centrumutveckling.....	43
Beredskap för allt fler äldre	47
Integration, öppenhet och mångfald	48

Del IV	51
4 Arbetsmarknad och näringsliv	51
Utmaningar – och strategier för att möta dem.....	52
Matchningsproblem och kompetensförsörjning.....	52
Tillgång till arbetsmarknader: regionförstoring och kommunikationer	55
Samverkan med högskolor och universitet.....	59
Stöd till nya företag och entreprenörskap	62
Ökat samarbete med det befintliga näringslivet.....	66
Del V	69
5 Hållbar utveckling, ekologisk dimension	69
Utmaningar - och strategier för att möta dem	71
Hållbar tillväxt.....	71
Gröna transporter och förnybara bränslen.....	76
Klimat- och energiutmaningen.....	79
Del VI	81
6 Fler elevstat: Åtgärder för attraktivare kommuner	81
Så blir kommunerna mer attraktiva för unga.....	81
Del VII	93
7 Referat från slutkonferens för Framtidens Sverige	93
Flera framtida utmaningar	94
Slopa ”storstadsmaktordningen” och svetta ner ledartröjan	94
Kreativt tänkande ger ökat företagande.....	97
Ungdomars visioner inspirerar.....	98
Presentation av Framtidskommissionen	101

Sammanfattning

I denna rapport summeras projektet Framtidens Sverige som genomförts av regeringens framtidskommission i samarbete med Sveriges kommuner och landsting (SKL). Rapporten ger inledningsvis en bild av hur framtidens Sverige skulle kunna se ut om kommuners och landstings visioner skulle förverkligas. Här ges också en glimt av tankelinjer i ungdomarnas önskemål och tankar om framtiden.

Rapporten kan ses som en ”snabbguide” till viktiga framtidsutmaningar och strategier som kommuner och landsting lyft fram i sina texter. Presentationer görs inom tre områden: att leva och bo, arbetsmarknad och näringsliv samt ekologiskt hållbar utveckling. Rapporten pekar på både motsatser och samstämmighet mellan lokala och regionala visioner och den framtid gymnasieeleverna vill se i sina hemkommuner.

Dagens urbaniseringstrend är stark. Landsbygden avfolkas och nästan hälften av Sveriges kommuner minskar sitt invånarantal. Det betyder både förlorad skattekraft och arbetskraft. Befolkningen åldras – för många kommuner betyder det att färre i framtiden ska försörja fler. Större tätorter och deras förorter gynnas av inflyttad arbetskraft men tåmpas med bostadsbrist och trängselproblem. Hållbar tillväxt är utan tvekan en utmaning för alla kommuner.

Det är uppenbart att de 106 kommuner som deltagit i projektet rustar för att möta framtidens utmaningar. En tydlig strategi är att ta vara på de egna unika värdena och locka nya invånare – och besökare – med ett starkt varumärke och ett erbjudande om ”det goda livet”. Cirka 60 procent nämner det explicit. I en majoritet

av visionerna finns höga ambitioner om ett hållbart samhälle med god kommunal service och konstruktiv medborgardialog. Minst hälften av kommunerna skriver att de vill erbjuda sjönära boende och många satsar på förtätade, levande stadskärnor.

Lika viktigt är att få den lokala arbetsmarknaden att växa. Här tror ungefär hälften på turism som tillväxtmotor, lika många tror att samarbete med högskola/universitet kan ge skjuts åt näringslivets utveckling. Tre fjärdedelar av kommunerna vill förbättra möjligheten till arbetspendling inom regionen, helst med miljövänliga kommunikationer. Ingen nämner kommun-sammanslagning som strategi för att minska kostnader för kommunal förvaltning. En klar majoritet vill minimera sin el- och bränsleförbrukning. Egen, fossilfri energiproduktion hör framtiden till.

Det är också uppenbart att många ungdomar trots urbaniserings-trenden kan tänka sig att stanna eller återvända till uppväxtorten – givet att den utvecklas i önskad riktning. Långt ifrån alla drömmer om att bilda familj i storstadens puls. Ett fåtal drömmer om ett liv utomlands. Billiga bostäder, fler mötesplatser för kultur, sport, dataspel och andra nöjen, trygga miljöer, bättre kollektivtrafik och upprustning av skolor, parker, badplatser och bostadsområden är vad många unga vill se i sina hemkommuner. Men först och främst vill de ha jobb. Några vill också starta eget.

Ur kommunernas visioner framträder inte bara bilden av den framtida önskade utvecklingen utan också av utmaningar de står inför:

- **Dragkamp om befolkningen:** Nästan alla planerar för inflyttning och ökat antal invånare, få nämner ökad invandring som en lösning på framtida arbetskraftsbrist.
- **Ökat bostadsbyggande och centrumutveckling:** Man vill bygga sjönära och samtidigt främja besöksnäringens behov av attraktiv natur. Centrumutveckling ges företräde framför utveckling av landsbygden. Att bygga till låga kostnader för unga är en utmaning i hela landet.

- **Investeringar för ungdomar och barnfamiljer:** Investeringar för ungdomar och barnfamiljer kan öka inflyttning av unga hushåll, men kvalitet i förskola, skola och omsorg är kostsamt och måste gå hand i hand med ökat skatteunderlag.
- **Beredskap för allt fler äldre:** Fler seniorbostäder byggs men personalbristen kan bli problematisk. Framtidens äldre har också andra behov och krav jämfört med dagens.
- **Matchningsproblem och kompetensförsörjning:** För att lösa matchningsproblem och kompetensförsörjning krävs vuxenutbildning, praktikplatser och ett nära samarbete med det lokala näringslivet samt högskola/universitet. Kommunerna måste också bli attraktivare som arbetsgivare.
- **Tillgång till arbetsmarknader/regionförstoring:** Ökad arbetspendling ses som en förutsättning för tillväxt i framtiden. Detta kräver både infrastruktur och hållbara transportmedel.
- **Samverkan med högskolor och universitet:** En bra samverkan attraherar unga och akademiker och främjar innovativt företagande, men det kräver studentboenden samt virtuella lösningar för orter utan närbelägen högskola.
- **Samverkan med näringslivet och stöd till nya företag:** För att samverkan ska fungera krävs hög servicenivå hos kommunala handläggare och rätt verktyg, utbildning i entreprenörskap i skolan etc.
- **Gröna transporter och förnybara bränslen:** Klimatsmart samhällsplanering kräver kunskap hos alla aktörer. Invånarna behöver stöd i att kunna välja hållbara alternativ.

Rapportens bakgrund och metod

Denna rapport baseras på visioner och tankar om framtidens Sverige formulerade av kommuner, regioner och gymnasieelever runt om i landet. Urvalet bygger på frivillighet och är inte statistiskt säkerställt.

I augusti–september 2012 bad Framtidskommissionen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) kommunala och regionala beslutsfattare liksom unga medborgare – gymnasieelever i årskurs tre – att beskriva framtidens utmaningar och möjligheter. Efterlysningen gällde visioner, utmaningar och strategier på följande teman: leva och bo, arbetsmarknad och näringsliv samt ekologiskt hållbar utveckling. Dessa teman utgör också rapportens disposition.

Samtliga texter kan läsas på en digital Sverigekarta på www.framtidenssverige.se. Resultatet är en unik ögonblicksbild av synen på framtidens Sverige. Denna rapport är ett kondensat av inkomna texter men den gör på inget sätt anspråk på att beskriva samtliga redovisade tankelinjer, utmaningar och visioner om framtiden.

Sveriges samtliga 290 kommuner och 21 landsting/regioner inbjöds att medverka i projektet Framtidens Sverige. Mer än en tredjedel av kommunerna, 106 stycken, och 16 landsting/regioner valde att delta. Ett sextiotal skolor har skickat in närmare 440 texter. Skolorna bjöds in utifrån ett urval gjort av Skolverket för att få en geografisk och socioekonomisk spridning samt för att representera både yrkes- respektive studieförberedande program.

Projektets primära syften var dels att uppmuntra till diskussioner om framtidsfrågor i hela landet, dels att få inspel från lokal och regional nivå till Framtidskommissionens analysarbete.

1

Unga röster om framtiden

1 Unga röster om framtiden

I projektet Framtidens Sverige har cirka 450 gymnasielever från Trelleborg till Arjeplog delat med sig av sin syn på framtiden och sina önskemål till lokala och regionala politiker. I rapporten hittar du en rad frågor, påståenden och tankvärdheter som ungdomar lyft fram i sina texter. Längre fram i rapporten (kapitel 6) finns ytterligare elevcitat – läs och reflektera! Kartan mot framtiden kan behöva ritas om många gånger. Den goda nyheten är att det är många som har inspel till arbetet vid ritbord.

En summering av elevernas viktigaste önskemål för framtiden

Det är tydligt att många unga tänker sig en framtid som vuxen i sin hemort, nära familj och vänner. Det gäller hela Sverige. Ett fåtal drömmer om att flytta utomlands. Många är positiva till sina kommuners visioner men få verkar ha sett eller reflekterat kring dem tidigare. Klimatutmaningen är en realitet för ungdomar. Många känner oro och vill leva mer miljövänligt.

Följande är önskemål eller åtgärder som många anser vara viktiga:

- Fler jobb för unga. Få talar om att starta eget. Många vill att gymnasiet ska innehålla praktik med sikte på jobb.
- Bostäder för unga med rimlig hyresnivå. Önskemålen om det framtida boendet är blandat – en del vill bo i hus på lands-

bygden utanför hemorten, andra i tätorter eller större städer. Några vill till Manhattan eller London.

- Bättre skolor och gärna en högskola på orten.
- Säkra cykelbanor och smidig, miljövänlig kollektivtrafik med bra turtäthet, som inte kostar för mycket.
- Solceller på taken, komposter, återvinningsstationer och närproducerad mat.
- Trygghet, så man kan ta sig säkert hem på kvällen (nämns oftare av elever från mindre orter än i större städer).
- Rikare nöjes- och kulturliv, mysiga caféer och mötesplatser för spelintresserade.
- Fritt internet.
- Fräscha hallar för sportaktiviteter.
- Renoverade skolor och tillsnyggade städer. Framtiden kan inte mötas med förfall.
- Ett eller flera turistmål att vara stolt över – en häftig byggnad, skulpturer, en park med aktiviteter som i Central Park eller en fin badstrand.
- Bättre shoppingmöjligheter – men inte fler stora köpcentrum som utarmar stadskärnan.
- Elbilar; bilen hör framtiden till på landet och utanför städerna men den kan gärna drivas med el eller på något annat klimatsmart sätt.
- En satsning på vården – ett modernt sjukhus i varje region.

EXEMPEL: Fem punkter för ett bättre Sandviken 2025

av Dennis Strandberg, Bessemerymnasiet

Underhåll/upprustning: Många hus och lägenheter ser riktigt dåliga ut. Om vi vill att Sandviken ska se bättre ut så måste vi börja med det yttre, för det inre tar betydligt längre tid.

Nöje: Vi måste ordna fler saker som man kan göra på kvällen, till exempel discobowling, nattbio, öppna någon till krog och ett diskotek för dem under 18 år.

Säkerhet: Vi måste göra Sandviken säkrare. Det är alldeles för mycket misshandel, våldtäkter, stölder osv. Vi måste visa att poliserna finns där till hands och inte bara en polisbil som man ser en gång i veckan på långt håll.

Effektivitet: Vi har en enorm ny arena som bara står. I framtiden så ska vi låta arenan hyras ut till olika event. På så sätt kommer fler människor in i Sandviken och det betyder mer pengar i kommunkassan som kan läggas på skolor.

Tillgänglighet: Människor är lata och vanedjur. Om vi ger möjligheten att ha en hamburgerbar i Sandviken så vi slipper åka till Valbo, Gävle för att äta en god burgare. Sådana saker är bra om vi vill få in extra pengar till Sandviken.

Punkterna i listorna ovan kan jämföras med de strategier kommunerna lyft fram för att göra sig mer attraktiva för ungdomar. De framgår i kapitel 3 men de finns även med i kapitlet om arbetsmarknad och hållbar utveckling.

En annan fråga som flera unga nämner handlar om att få vara med och bestämma i kommunen – att känna att kommunpolitikerna lyssnar på och använder sig av ungas synpunkter och förslag. Sveriges ungdomsorganisationers paraplyorganisation

LSU har nyligen studerat denna fråga närmare och deltog därför vid det avslutande seminariet om projektet Framtidens Sverige. Enligt LSU:s undersökning har många kommuner bristande tillit till ungas förmåga att ta ansvar, även i frågor som rör ungdomarnas egna villkor. Ett annat problem är bristen på nationella riktlinjer för hur unga ska kunna påverka och organisera sig i kommunerna. LSU vill därför uppvärdera synen på ungdomsorganisationer som remissinstans i kommunerna och stärka det lokala, regionala och nationella stödet till ungas organisering.

Andra slutsatser av LSU:s undersökning är behovet av fler trygga mötesplatser för unga där unga får bestämma över verksamheten, ökad och fördjupad skoldemokrati samt att idrottsrörelsens förmånliga villkor ska omfatta samtliga ungdomsorganisationer i kommunerna.

Ungas framtidsdrömmar och orosmoln

enligt Kairos Future

- Ett bra jobb är den vanligaste framtidsdrömmen hos unga (över 60 procent anser det).
- Näst vanligaste framtidsdrömmarna är att hitta den rätta och få barn.
- På frågan vad som är värt mest respekt får alternativet ”att vara en bra förälder” flest svar (56 procent); ”att lyckas hålla ihop familjen i många år” kommer på andra plats (39 procent). Att ha startat ett framgångsrikt företag, lyckats som idrottare eller vara en ansvarsfull politiker vinner betydligt mindre respekt.
- Miljöförstöring och arbetslöshet är vad flest oroar sig för inför framtiden.
- 19 procent vill bli entreprenörer.

Källa: Kairos Futures kvantitativa ungdomsstudier, 2008 och 2010.

2

Attraktionskraft och övergripande visioner

2 Attraktionskraft och övergripande visioner

Om kommunernas visioner blir verklighet så är alla kommuner attraktiva i framtidens Sverige. Kommuner som lyckats utveckla och förmedla sin attraktionskraft har nått resultat i form av tillväxt och starkare ekonomi. En kommun som lockar boende och företag kan växa genom både besöksnäring, basnäringar, handel och tjänsteföretag.

Attraktionskraft är nyckelordet för både kommunal och regional utveckling. Sveriges kommuner hämtar kraft ur sina respektive styrkor. Det är naturligt eftersom Sveriges landsdelar helt enkelt ser olika ut. En attraktiv kommun har god kommunal ekonomi och bra service. Men de flesta kommuner bedömer att det krävs mer än ett bra grundarbete för att möta framtidens utmaningar, inte minst för att finansiera ökande kostnader för service.

De strategier och visioner för ökad attraktivitet som kommuner och regioner redovisat i projektet Framtidens Sverige kretsar i grova drag kring fyra delvis överlappande teman som ger dispositionen för denna del av rapporten: identitet och varumärke, det geografiska läget, bilden av den egna platsen och ”det goda livet”.

Regionens/kommunens version av ”vision Gotland 2025” är något jag aldrig har hört talas om, så till en början kanske man kan ge den mer uppmärksamhet?

Nathalie, Richard Steffengymnasiet, Visby

Exempel: Så kan mindre orter bidra till tillväxt

Kungsör exemplifierar en mindre inlandskommun som satsar på hållbar utveckling och på att växa genom att attrahera främst barnfamiljer. Den bärande tanken är att man inte vill vara en ”föråldrad industriort, utan attraktiv för många”. I sin vision har kommunen formulerat följande lista (något redigerad) över åtgärder som kan göra mindre kommuner mer attraktiva:

Hur kan mindre orter bidra till tillväxt? De måste bli attraktivare!

- Landsbygden och småorter är goda boendemiljöer, i synnerhet för barnfamiljer. Detta måste underbyggas och förstärkas. Väl fungerande och utvecklad skola och barnomsorg ska finnas. Arbets- och skolpendling måste fungera väl.
- Handeln måste ges prioritet. Hur kan handeln i mindre orter utvecklas? Lokal handel kommer alltid att efterfrågas. Koncentration till köpcentra finns för sällanköpsvaror och den är svår att motarbeta. Övrig handel kan dock utvecklas parallellt på lokala marknader. Hur kan det ske?
- Turism- och besöksnäringen kan också utvecklas i mindre orter och på landsbygden. Stor tillväxtpotential finns. Strandområden kan förskönas.
- Företagande. Många småorter i Västmanland har rikt småföretagarliv. Vi måste söka utveckla företagsamheten tillsammans med företagarna själva.
- Hur kan storföretagen i små orter få arbetskraft och utvecklas? Många företagare pekar på bristen på lokal kompetens – hur kan problemet överbryggas? Lösningar

kan exempelvis vara studentboende på hemmaplan och lokala högskolefilialer.

- Hur kan boendet i mindre orter ställas om så att det bättre passar för den ökande skaran seniorer? Öppnas dörren för boendekarriär, så kan nyinflyttning ske!
- Omvälvningar av miljonprogramsområden behövs. Den centrala nivån måste hjälpa kommunerna med denna struktur-omställning!

Identitet och varumärke

Profilering hör uppenbart till framtida kommunal verksamhet. De egna och unika värdena är byggstenar varpå framtiden ska byggas. Stora som små kommuner hittar vägen framåt genom att titta bakåt, som den moderna teknikstaden **Västerås**:

Vi såg möjligheterna och vävde samman vår historia med framtiden. Vi tittade bakåt och förstod samtidigt den logiska fortsättningen framåt.

Falköping anser att i en allt mer global värld blir den lokala identiteten viktig. Kunskap om den lokala historien är också en förutsättning för att kunna skapa hållbara framtidsvisioner. Fyra kärnvärden stärker Falköpings varumärke:

Vårt tusenåriga kulturarv, det säregna höglandskapet med våra plåtåberg, våra goda kommunikationer och den lokala matkulturen. Det är värden som beskriver det som är unikt för vår bygd. Och det är det som är intressant.

Kommunen deltar i Cittaslow, som är ett internationellt nätverk för ”det goda livet”.

På liknande sätt vill **Karlskrona** utveckla sin identitet som levande världsarv på Unescos lista, **Ronneby** vill bli den moderna

kurorten och **Nybro** bygger vidare på design- och hantverks-traditionen i glasriket. **Mora** uttrycker det såhär:

Idrotten och friluftslivet är också en viktig del av Morabornas självbild och identiteten så som omvärlden uppfattar Mora. Känslan av aktivitet och livskvalitet genom idrott och friluftsliv behöver därför också förmedlas bättre genom butiksutbud, arrangemang i stadskärnan, utformning av stadens rum m.m.

Även **Sundsvall** tar fasta på sitt ursprung och visionerar:

Utifrån vår historia har vi tagit vara på kunskaper och erfarenheter som handelsstad, centrum för skogsindustrin och ledande inom miljöteknik för att utveckla både Sundsvall och resten av världen. Allt fler vill arbeta eller studera här och vi har blivit rikare på många olika sätt.

Lärdomsstaden **Lund** med Sveriges näst äldsta universitet kallar sig inte oväntat för idéernas stad. Här ser man ljust på framtiden:

I mötet mellan idéer och handlingskraft skapas framtidens Lund. (...) ett ledande internationellt centrum för forskning, utbildning och företagande.

Botkyrka präglas till stor del av dess unga och blandade befolkning från mer än 100 olika länder och av dess blandning av höghus, villaområden och orörd natur. Som slogan har man följaktligen valt:

Botkyrka – långt ifrån lagom – en kontrastrik kreativ mötesplats. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid.

Identitet kan också byggas med mer renodlat kvalitativa värden, som i **Härnösand** som bygger varumärke på livskraft, äkthet och närhet. I skånska **Skurups kommun** är mänsklighet en av hörnstenarna i kommunens vision:

Mänsklighet är ett av Skurups kännetecken. Den har sin grogrund i småskaligheten, med de små byarna och närheten till naturen och jordbrukslandskapet.

Mjölby drar nytta av goda möjligheter till arbetspendling till Linköping och samsar tradition och förnyelse i devisen: ”Mjölby – världsvan och hemkär”!

Lidingö utanför Stockholm kallar sig ”Hälsans ö” och satsar på att möjliggöra en hälsosam livsstil. **Varberg** har som vision för 2025 att vara ”Västkustens kreativa mittpunkt”. **Norrköping**, som genomgått en förvandling från industrisamhälle till kunskapssamhälle, satsar på kreativitet och samarbete i devisen ”Let´s create Norrköping”.

En utmaning för kommunerna i detta sammanhang är att få profileringen att omsättas i praktiken, så att invånarna känner att varumärke och verklighet stämmer överens. Elin i Falköping är kritisk medan Sanna i Norrköping ger både ris och ros:

Sen måste hela Cittaslow-konceptet komma in till invånarna för jag anser att i nuläget är det något som kommunledningen drivit igenom utan att vi invånare vet vad det innebär och framför allt kan ta till oss. Personligen tycker jag det är intressant att i en stad som är ansluten till Cittaslow så går ungdomar till McDonald's när de ska umgås. Vi har också fler pizzerior och restauranger som serverar asiatiskt mat än svensk. Så mycket för vad kommunen kallar ”den lokala matkulturen”.

Elin Svensson, Falköping

Norrköping bör satsa på kultur såsom konst, teater, musik och dans. Norrköping borde främja sin befolknings kreativa sidor och ta vara på den potential som finns. I dag finns exempelvis graffiti-väggarna i Norrköpings hamn, de enda lagliga att måla på i Sverige. Sådana initiativ tycker jag gynnar staden, dels kommer fler besökare men också ger det staden ”ett gott rykte”. Flera sådana anordningar borde finnas.

Sanna Hansson, Norrköping

Vi är väl snarare fattiga än rika. Därför har vi inte möjlighet att satsa på allt. Vi måste rikta in oss på något, kanske en eller två grejer, som

vi verkligen tror på och satsar på. Kommunen måste våga satsa på något ordentligt för att kunna vinna.

Hanna, Malgomajskolan, Vilhelmina

Exempel: Vilhelminas utmaningar i arbetet för ökad attraktivitet

Vilhelmina betonar samverkan och kommunikation i tre utmaningar avgörande för framtiden:

- Förmågan att samlat stärka och synliggöra Vilhelminas roll som en framtidskommun i Västerbottens inland, med en uttalad vilja att bedriva kommunal verksamhet i några uttalade servicenoder spridda i kommunen.
- Förmågan att samlat stärka Vilhelminas varumärke.
- Förmågan att skapa nya allianser med andra kommuner och organisationer som svarar mot framtida mål.

Läget – framtidens allt?

Attraktiv blir man också genom att ha eller utveckla ett attraktivt geografiskt läge. Många kommuner använder sin belägenhet i sina visioner; **Söderhamn** är ”Skärgårdsstaden i Hälsingland”, **Östersund** är ”vinterstaden” och **Haparanda–Tornio-regionen** vill bli ”centrum i Barents”.

Kommunikationerna har stor betydelse för läget och därmed för attraktiviteten. Tack vara goda förbindelser kan vissa kommuner knyta an till arbetsmarknader i Malmö, Göteborg, Jönköping och Stockholm. Gränskommuner liksom högskoleorter har ett bra läge. Den som har ett tuffare läge kan försöka vända det till något fördelaktigt, som t.ex. **Gotland**:

Gotland har ett unikt läge mitt i Östersjön som vi ska utnyttja. Vi har en geografisk närhet till länderna runt Östersjön och är därmed

en naturlig mötesplats för nationella och internationella samarbeten kring näringsliv, utbildning, kultur, forskning och miljö.

Bengtsfors och **Dals-Ed** i Dalsland ser utmaningar men satsar på närheten till Norge och vill främja specialisering inom vissa branscher. Papper, skog och turismen ska växa. Dalsland ska bli ett starkt besöksmål och siktet är inställt på fler anläggningar som lockar besökare. Värmländska **Torsby** tecknar en ljus bild för 2025. Även här utnyttjas närheten till Norge. Andra lurar som gäddan i vassen på större grannar och hoppas kunna dra nytta av deras växtvärk, som **Håbo**, **Nyköping** och **Hässleholm**, där den sistnämnda uttrycker det så här:

Inom tio år kommer Malmö–Lund-regionen sannolikt att vara överhettad, inte minst när forskningsanläggningen ESS utanför Lund står klar. Och då blir Hässleholm ett naturligt val för dem som vill ha livskvalitet även i sitt boende. Det är inte orealistiskt att tänka sig att kommunen har drygt 55 000 invånare om femton år.

Några elever uttrycker sig så här:

Jag vill vara stolt över min kommun när jag kommer hem på besök. Kusten ska ha utvecklats och vara mer vänligt för turister. Tänk på det havsnära läget! Vi har fördelar till tusen, låt oss använda dem.

DH, Oscarsskolan, Oskarshamn

Men med stora variationer och med olika nöjesmål så tror jag Skellefteå kan bli riktigt stort! Vi har en sak som inte många delar av världen har och det är just vårt norrländska landskap som är otroligt speciellt och vackert. DET ska vi satsa på!

Rasmus Falk Skytte, Kaplandsskolan, Skellefteå

Självbilden och vikten av att tala gott

Trovärdighet, politisk enighet och stabilitet tonar fram som viktigt för attraktiviteten liksom för att attrahera investeringar. **Hässleholm** sätter fingret på saken i sin vision för 2025:

Marknaden har upptäckt attraktionskraften i Hässleholm och orterna runt omkring staden; flera stora byggbolag vågar nu göra stora investeringar. Det finns i Hässleholm en stor politisk samsyn när det gäller strategiska framtidsfrågor.

Vännäs och **Fagersta** betonar också att man tack vare ett bra politiskt samarbetsklimat kan satsa på utveckling i stället för på att träta.

Attraktivitet skapas också av uppfattningar och omdömen. De egna invånarnas kraft att stärka en plats attraktivitet sätts i fokus av bl.a. **Köping** som möter framtiden med tre begrepp – fantasi, laganda och drivkraft:

Allt som vi gör och säger om Köping påverkar andras uppfattning om oss. Om vi alla hjälps åt att fylla värdeorden med konkret innehåll genom det vi säger och gör, kommer människor att uppfatta Köping som just – rikare på fantasi.

Munkedal, med större delen av sin landyta i Bohusläns inland, ser värdskap och bemötande som en tydlig strategi för attraktivitet, utveckling och ökat invånarantal:

Invånarna är den viktigaste resursen i Munkedals kommun. Det är vi som bor här som tillsammans skapar Munkedals kommuns attraktion. Tillsammans skapar vi ett gott värdskap för varandra och besökare.

”En nöjd kommuninvånare är den bästa marknadsföraren”, menar **Falköpings** kommun som därmed flyttar fokus från dem som inte bor i Falköping till dem som faktiskt bor där. **Karlstad** redogör för ett liknande resonemang:

År 2007 uppdaterades visionen till ”Livskvalitet Karlstad 100 000” för att tydliggöra att det är kommuninvånarna som är grunden för tillväxt och välfärd i kommunen.

I **Ängelholm** ser man i stället en utmaning i att invånarna kanske har det litet för bra och att de därför inte är så engagerade i utvecklingen av sin kommun.

Just nu känns det lite hemskt och pinsamt att träffa upp en kompis från en annan stad i Västerås. Vad finns det egentligen att visa? Vad gör man efter man tagit sitt kaffe på Espresso House? Tar en shoppingrunda som går på en 30 minuter du utbudet inte är bra. Enligt mig behöver vi ett väldigt aktivt näringsliv, centralt med vackra näringslivsbyggnader som sätter Västerås på kartan! Samla människorna i vår stadskärna!

J, Rudbeckianska gymnasiet Västerås

Om Skåne är Sveriges Texas så är Blekinge Sveriges svar på Alabama. Litet, outvecklat och med inskränkt befolkning. Främlingsfientligheten breder ut sig och det är ingen slump att Jimmy Åkesson kommer ifrån Sölvesborg. Efter att raljerat lite så måste jag ändå tillstå att jag tror på Sölvesborg i framtiden, låt vara att jag inte kommer att bo kvar men det finns hopp. Kommunledningen verkar ha visioner för framtiden.

Tjej, 18 år, Sölvesborg

Vi flyttade till Marks kommun för att komma ifrån storstadsmiljön och för att min mamma ville ge mig en trygg och bra uppväxt. Jag kan dock inte hålla med om att det riktigt blev så. Vår kommun kallas i folkmun "Knarks kommun" och tiden i högstadiet fanns lukten av cannabis i korridorerna.

Tjej, Naturbruksgymnasiet Strömme

Det goda livet

Att kunna erbjuda "det goda livet" är en återkommande ambition i nästan samtliga kommuners visioner; cirka 60 procent uttrycker det explicit i sina texter. Begrepp som livsstil och livskvalitet kopplas ofta till attraktivitet. "Den kommun som profilerar sig med att ta livskvalitetsfrågor på allvar, bryter trender och ökar sin attraktivitet", skriver **Falköping**.

Men liksom Sverige är olika är också idéerna om det goda livet och livskvalitet olika. **Mora** satsar på centrumutveckling för

en blandad, trygg och attraktiv stad, **Falköping** bygger på värden som är rotade i landskapet och landsbygden och **Mark** kallar sig en ”innovativ landsbygdskommun”. **Lund** lyfter fram på både land och stad:

Här finns en livskvalitet med god hälsa, trivsel och frihet. Lunds stadskärna är levande, lockande och lättillgänglig för alla. Staden och omlandet stödjer varandra i ömsesidig utveckling.

Sundsvall kombinerar stadens utbud av företag, handel och upplevelser med närhet till naturens tystnad, utrymme, fritids- och sportaktiviteter året runt. Kommunen vill leverera en livsmiljö i toppklass. **Nykvarn** vänder sig till unga hushåll och erbjuder stöd i en stressad vardag; i kommunen med devisen ”Ung, vild, och vacker” ska man finna de enkla, okonventionella lösningarna som gör livspusslet lite enklare att lägga.

Sjöbo kopplar det goda livet till tillväxt och skriver:

Sjöbo kommun är en plats för tillväxt – inte bara ekonomiskt utan också på ett personligt plan. Här vill vi att människor ska känna att de kan verka och utvecklas och leva ett gott liv.

Det goda livet handlar också om delaktighet, möjligheter att påverka och korta beslutsvägar. Det ska vara lätt att hitta rätt i samhället för alla. De flesta kommuner vill öka medborgarnas engagemang och delaktighet i planering och beslut. Möjligheter för unga att höras i kommunala processer anses viktigt.

Jag hoppas de ger ungdomarna fler chanser och möjligheter och överväger besluten mer noggrant och rådfrågar ungdomarna/ vänder sig oftare till ungdomsrådet som finns i kommunen och som står närmast ungdomarna i staden.

Hejduskaja, Haparanda

Jag är beredd att ställa upp för Ronneby kommun om Ronneby kommun ställer upp för mig.

Sarah Pedersen, Ronneby

Någonting väldigt viktigt för en kommun är just det att folket känner att deras åsikter spelar roll och kan påverka, någonting jag inte är så säker på stämmer i vår kommun. En annan sak som sprider ett gott ord är om kommunen arbetar mycket med samhörigheten i kommunen, som att ordna mycket aktiviteter.

Lalita, Mark

Fördjupning: Hållbarhet och kultur som profilfrågor

De flesta kommuner satsar på hållbar utveckling i vid bemärkelse. Profileringsmed stöd i den ekologiska dimensionen är mer sällsynt, men det förekommer: Klimatprofilen Växjö vill t.ex. bli Europas grönaste stad och visionen är ett hållbart Växjö.

”Det innebär att vi ska bli en fossilbränslefri kommun, där vi kraftigt minskar utsläppen från bilåkande och transporter. Vi måste spara energi och vi ska förbättra stadssjöarnas vattenkvalité. De sju stadssjöarna är stadens kanske största ”härlighetsvärde” och måste tillvaratas bättre. Alla invånare skall ha gång- och cykelavstånd till en badbar sjö. Vi bygger runt sjöarna, så nära vi kan utan riskera sjöarnas vattenkvalité eller medborgarnas tillgång till stränderna.”

Huddinge kommun lyfter fram tydliga visioner vad gäller hållbarhetens alla dimensioner, inte minst den ekologiska. Visionen är att 2030 sker konsumtion med hög medvetenhet om dess miljöpåverkan, transporterna är hållbara, kommunens sjöar håller god ekologisk status och avfallsvolymer har begränsats:

”Luften är så gott som fri från luftföroreningar. Genom att transporterna är rena och att industriprocesserna släpper ut allt färre hälsovådliga ämnen har miljö kvalitetsnormerna för luften uppnåtts.”

Kulturlivet är en annan plattform för attraktion, där **Vilhelmina** ser tydliga kopplingar mellan kultur och tillväxt:

”Ett rikt, varierat och kvalitativt kultur- och fritidsliv med tillgänglighet för alla är en av de viktigaste förutsättningarna för samhörighet, gemenskap, mångfald och identitet. Kultur och fritid är även att betrakta som en tillväxtfaktor med viktigt stimulans för en aktiv näringspolitik och därför av stor betydelse för Vilhelminas långsiktiga utveckling och attraktionskraft.”

Andra kommuner som betonar kulturens betydelse är **Arjeplog** och **Ragunda**. Den senare ska bli Sveriges bästa kulturkommun med bl.a. den bästa kulturskolan. För **Strömstad** är föreningsliv och kulturutbud viktigt för att stärka den sociala ekonomin i samhället liksom för att öka medborgarengagemanget. **Hultsfred** satsar på en musikprofil.

Vad skulle jag vilja se i Mark för att få det att vara mer attraktivt för potentiella bosättare är mer kultur. I alla fall så skulle jag personligen finna det mer intressant med till exempel en större satsning på våra nuvarande museer, stödja olika föreningar eller satsa på något nytt; måhända en teater?

”Iroez”, Mark

År 2025 har Norrköping förhoppningsvis utvecklats till en attraktiv stad med ett stort miljötänk, där konsumtion och bilism inte längre är lika centrala delar i Norrköpingsbornas vardag. I stället hoppas jag att staden fokuserar mer på miljöfrågor och att invånare väljer bort saker för individen för att i stället sätta en hållbar utveckling i första hand. Det kan konkret vara att det 2025 finns färre köpcentrum och parkeringsplatser i Norrköping och att det i stället satsas på bland annat kollektivtrafik och ett bättre cykelnät.

Clara Schöttle, Norrköping

3

Leva och bo

3 Leva och bo

Om kommunernas visioner blir verklighet i framtidens Sverige finns det många spännande platser att bo och verka på samt uppleva. Långt fler har möjlighet att bo i sjönära, nybyggda bostäder. Tätorterna har expanderat och regionhuvudstäderna är många. Centrumutveckling har inneburit ett uppsving för många stadskärnor – framtidens stad är tätare, blandad, öppen och trygg med bevarade gröna kilar. Framtidens landsbygd är mer ojämnt utvecklad och glest bebodd.

Tillgång till ett varierat och attraktivt boende är en central fråga i framtidens Sverige. **Bengtfors** hör till den dominerande andel av kommunerna som angivit att just skönare, helst sjönära, boende är en viktig konkurrensfaktor. **Mora, Karlstad, Växjö, Skellefteå** – listan på kommuner som vill växa med hjälp av vattnets dragningskraft kan göras lång.

Få kommuner lyfter fram ambitioner om levande landsbygd, tätortens utveckling står ofta i visionernas centrum. **Luleå** pratar klartext när man skriver:

En stor utmaning är att kunna få fler människor att flytta till Luleå. För att kunna bli mer klimatsmart och kunna använda våra resurser mer effektivt måste då de flesta nya Luleåbor bo inom stadsbygden. Samtidigt behöver vi se till att stadsbygden inte blir för tät, så den också rymmer bl.a. mötesplatser och natur.

Men undantag finns, till exempel i **Falköpings** vision:

År 2020 bor drygt 35 000 personer i kommunen. Många har bosatt sig på landsbygden för att leva ”det goda livet” och bedriva

verksamhet med anknytning till besöksnäringen, som ökat de senaste tio åren.

Och **Skurup** menar att:

Det är viktigt att de olika orterna i kommunen behåller sin lokala identitet och profileras därefter. (...) Det ska vara möjligt att bo i hela kommunen, vilket innebär att kollektiva miljövänliga trafiklösningar ska eftersträvas.

Kungsör, Gagnef och Staffanstorps är andra kommuner med ambitioner om en levande landsbygd.

Det jag ser som ett stort hot gentemot min by är att den kanske inte kommer att finnas kvar år 2025. Därför hoppas jag i dag att folk kommer att vilja flytta till Vemhån och bosätta sig där. Vi måste se till att Sveg som är så mycket större än Vemhån gör reklam för Vemhån.

Elev, Härjedalens gymnasium

Jag tror att det skulle vara bra att öka befolkningen på Gotland, då framför allt på landsbygden som hamnar i skuggan. Bäst vore det om fler barnfamiljer flyttade hit så att skolorna på landsbygden kan vara kvar.

Nathalie, Richard Steffengymnasiet, Visby

Man tar inte hänsyn till de som bor på landsbygden, speciellt inte bönderna. Oerhört många bönder i Sverige inte kunnat försörja sig på den magra inkomsten yrket ger och har därför fått ge upp. Samtidigt vill man kunna köpa närproducerade produkter på Ica. Här ser jag en chans för Mark att vara ett föredöme. Mark kan vara den kommun som faktiskt stöttar landsbygden och de som bor där. Varför inte använda de vackra landsbygdssamhällena som en attraktion?

Nisse, Marks gymnasieskola

”Bevara” tycker jag ska vara ett ledande ord när man tänker framtid. Jag tycker det är väldigt viktigt att man ska bevara saker och ting i Täby kommun. Jag har full förståelse för att man vill modernisera kommunen, men det kan man genomföra på olika sätt. Det betyder inte bara att man måste bygga, bygga och bygga. Det är viktigt att

man lockar människor till Täby, men det är ännu viktigare att bevara de människor som redan bor i Täby.

Camilla, Åva gymnasium, Täby

Till år 2025 vill jag att min kommun ska ha ökat stadslivet. Mer liv i staden med små affärer, inte bara stora köpcentrum som tar mycket plats och samma affärer överallt. Till exempel staden Linköping har mycket små butiker i gränder och det är en väldigt levande stad.

Klas Tärnbrant, Hammarögymnasiet, Karlstad

De främsta utmaningarna för Lidingö tror jag kommer vara att våra kommunpolitiker vågar ta impopulära, men i längden gångbara, beslut.

Gustav Hedengren, Lidingö

Utmaningar – och strategier för att möta dem

Dragkampen om kommuninvånarna

I framtidens Sverige är konkurrens om invånare och arbetskraft en realitet. Merparten av de kommuner som redovisat sina visioner har ambitioner om ökad inflyttning. Utmaningen möts redan i dag med profilering, ökad marknadsföring och utveckling för attraktivitet. Strategier handlar om förbättrad kommunal service, fler arbetstillfällen, bra boende, bra kommunikationer och om att se till att de egna kommunmedborgarna är nöjda.

Jag tycker att Karlshamns kommun är en väldigt bra kommun för tillfället och hoppas på att den även för alltid kommer att vara det. Jag tycker att man kan bo bra i Karlshamn, känna sig trygg, kunna studera och framför allt ha en fin miljö runt omkring sig. Jag tycker det är väldigt bra att medborgarna i Karlshamns kommun har stora möjligheter att kunna påverka sitt boende, sitt kvarter, delta i samhällsdebatten.

Nöjd ungdom, Karlshamn

Marks kommun skriver att förtroendet för kommunen har varit lågt i många år:

Det har vi tagit till oss och vi arbetar nu hårt för att förbättra våra attityder till medborgare och företagare. Varje politiker och anställd har ett ansvar för att vid varje möte med folk visa respekt, lyssna och ge den service som människor ska kunna förvänta sig.

För kommuner med större utflyttning än inflyttning är det vitalt att vända trenden och öka invånarantalet. I denna kategori återfinns bland andra **Herrljunga**, som har antagit en utvecklingsplan kallad "Växtkraft 10 000 – Våga-Vilja-Växa", **Ragunda**, med målet att locka 100 nya invånare, och **Härjedalen**, där man menar att goda förutsättningar för att leva och bo i kommunen är ett viktigt verktyg:

För att attrahera nyföretagare och inflyttare måste därför Härjedalens kommun uppfattas som en attraktiv kommun att leva och bo i.

I Värmland har **Karlstad** en tydlig strategi för att bli 100 000 invånare och i **Degerfors** har kommunfullmäktige antagit flera strategiska mål varav ett är att bli just fler. Vägen framåt handlar om:

...bra och attraktivt boende; stimulera föreningslivets utveckling; utveckla ett rikt utbud av fritids- och kulturaktiviteter; utveckla en bra kollektivtrafik; hålla bra kvalitet på skolan och barnomsorgen och en god och omsorgsfull äldreomsorg.

Vissa, t.ex. **Vilhelmina**, låter sig inte dras med i kampen om medborgarna:

Vi bor och verkar i ett område där vikande befolkningsunderlag och begränsade ekonomiska resurser är så uppenbara att det inte går att blunda för. Vi tror inte att vi kommer att klara av detta hur länge som helst utan att vi samlar våra resurser för att ta tag i dessa frågor. Vår gemensamma strävan är därför att gemensamt skapa goda

förutsättningar för de människor som vill bo och verka i denna del av Sverige att göra det.

Emmaboda siktar högt trots minskande invånarantal:

Det ska finnas en god basservice i kommunen, med bra skolor och hög kvalitet på vård och omsorg. Vi lägger inte ned skolor – vi bygger om dem så att de motsvarar nya krav på utformning och teknisk utrustning.

Olofström berör utmaningen att tillgodose alla med bra service i ett allt glesare människolandskap:

För att klara servicen utan ett stort befolkningsunderlag krävs ett omfattande samarbete mellan alla aktörer så som kommunen, föreningslivet och näringslivet. Det kommer att krävas frivilliga insatser. Det kommer att krävas att vi tänker nytt och annorlunda!

Skellefteå ger frågan högsta prioritet och vill:

...samla hela kommunen: näringsliv, föreningsliv, offentliga aktörer och privatpersoner, för att sätta Skellefteå på kartan och för att stärka fokus på framtida utveckling.

Valdemarsvik ser besöksnäringen som ett skyltfönster för att visa upp sig; näringen blir därmed en arena för att visa upp anledningar till att upptäcka kommunen som bomiljö. Även **Hagfors** ser kopplingar mellan besöksnäring, inflyttning och nyföretagande, och andelen utländska företagare som väljer att etablera sig i kommunen ökar. I framtiden kan de bli än fler:

Kommunens näringslivsutvecklare besöker varje år, tillsammans med lokala mäklare och andra näringslivsrepresentanter, olika mässor ute i Europa och träffar där många intresserade potentiella inflyttare.

Göteborg menar att natur- och kulturmiljöer ger ökad attraktivitet:

Göteborg innehåller allt från oexploaterade öppna kustlandskap till kulturhistoriskt värdefulla stadsmiljöer, dolda fornlämningar och sällsynta arter. Natur- och kulturvärdena ska lyftas fram och bidra till ett attraktivt och hållbart Göteborg genom att särskilt värdefulla och oersättliga natur-, kultur- och landskapsbildsvärden bevaras, levandegörs och får en bättre tillgänglighet.

Stockholm som är den stora magneten, snabbast växande av alla landets kommuner, tävlar mer internationellt:

Genom ett internationellt starkt utbildningsväsende kan vi skapa förutsättningar för en arbetsmarknad som tar tillvara den kunskap som finns i regionen, samtidigt som den lockar till sig internationella studenter och internationell arbetskraft. Stockholm ska även vara en kultur- och nöjesstad i världsklass. Genom goda möjligheter till exempelvis sport-, musik- och kulturevenemang skapar vi en stad som är attraktiv i alla dess delar, dygnet runt.

Jag vill inte bo i Stockholm 2025 och det beror mest på de bristande möjligheterna till egen bostad. Då bostadsmarknaden ser annorlunda ut i andra delar av Sverige vill jag flytta från Stockholm när den möjligheten finns. Så därför ändrar jag frågan till: "Vilket Sverige vill jag leva i 2025?" Det Sverige jag vill leva i med bland annat jämställdhet och många arbetsmöjligheter baserade på hållbar utveckling.

Alexandra, Spånga gymnasium, Stockholm

År 2025 hoppas jag att Arjeplog har lyckats utveckla biltestverksamheten och även fått hit fler invånare genom att ha satsat på natursköna tomter som är attraktiva för familjer. De har även förbättrat möjligheterna att ta sig till och från Arjeplog, för även om det är bra nu så kan det alltid bli bättre.

Daniel, Arjeplog

De största utmaningarna som kommunen står inför är att göra Linköping till en stad med många olika alternativ. Det ska finnas

jobb inom många olika områden som gör att Linköping kan bli en internationell stad.

Korvmoj, JB Gymnasiet, Linköping

De punkter som jag tycker kommunen ska satsa på för att locka fler människor till Österåkers kommun är: kollektivtrafiken – det tar alldeles för lång tid in till stan, boende vid vattnet; skolor – bevara specialinriktningar på gymnasiet.

Heeeloوو från Österåker, Åva gymnasium, Täby

När jag åker hem till Härjedalen för att hälsa på min familj om tretton år, så kommer det att vara förändrat. Just nu bor det cirka 3 000 i Sveg och 12 000 i hela Härjedalen. 2025 kommer befolkningen att ha ökat till 5 000 i Sveg och cirka 17 000 i hela Härjedalen minst.

Elev, Härjedalens gymnasium

En gordisk knut?

Urbaniseringen är ett faktum men det finns mindre och ”perifera” kommuner som vänt siffrorna i invånarstatistiken från röda till gröna. **Fagersta** är ett exempel, där några förklaringsfaktorer är vilja, entreprenörskap i skolan och nära samarbete med **Norberg** för en större arbetsmarknad liksom framtidstro inom gruvindustrin i Bergslagen. Även **Krokom** i Jämtland har vänt trenden och går bra, där pendling till Östersund, samarbete med norska grannkommuner och god utväxling av järnvägsförbindelsen är några förklaringsfaktorer. Lilla Strömstad på Västkusten växer också. Där ger dessutom närheten till Norge underlag för en omfattande gränshandel och besöksnäring.

Investeringar för ungdomar och unga hushåll

Kommunal service behöver utvecklas för att locka unga hushåll, både hemvändare och nyinflyttare, och finansieringen kräver att man lyckas. Ny och toppmodern skola är en viktig strategi, liksom bra förskolor, barnvänlig miljö och fritidsaktiviteter. Många kommuner vill skapa en positiv känsla av kommunen hos sina ungdomar. Några lyfter fram vikten av att engagera unga invånare i kommunens utveckling och göra dem delaktiga i beslutsfattandet. **Skövde** är ett exempel (se ruta nedan).

Kristianstad hör till de kommuner som satsar på nya skolor. **Gagnef** lyfter fram sitt Familjens hus och **Ragunda** utlovar en "Bullerbyuppväxt". Även **Älvkarleby** och **Olofström** sätter tydligt familj och barn i centrum för framtiden:

Kommunens framtid bygger på en bra barnomsorg, skola samt uppväxtmiljö som får familjer att stanna kvar och utvecklas här. Barnfamiljer ska uppfatta kommunen som trygg, säker, barnvänlig och med hög standard på skolor, barnomsorg och boendemiljö.

År 2025 ska kommunen ha en skola och barnomsorg i världsklass.

Malmö är en stad som växer men satsningar på skolan behövs ändå för att minska ojämlikheten mellan invånarna:

En god uppväxtmiljö för alla ungdomar är den viktigaste investeringen i Malmös framtid. Det är kanske också den största utmaningen. I dag har vi skolor där i princip alla får möjligheten att läsa vidare på gymnasiet och vi har skolor där inte ens hälften av eleverna når det resultatet. I Malmös skolor ska elevernas kunskapsutveckling stå i centrum. Därför gör vi om kommunens organisation utifrån skolans behov.

Skolan är faktiskt relativt bra, men jag skulle vilja se en förbättring i motivation till att utbilda sig. Trelleborg är en liten "bondehåla" och allt för många elever nöjer sig med en yrkesförberedande utbildning i stället för att studera ordentligt från allra första början (grundskolan).

Anonym, Trelleborg

Kanske Haparanda som sagt inte behöver satsa så mycket på att "hålla kvar" ungdomar, utan i stället göra som storstäderna och locka till sig nytt folk. Låt ungdomar fara och satsa i stället på att göra kommunen till en trygg plats för familjer att leva och utvecklas i. Se till att skolor, dagis och arbetsplatser finns att hitta. Locka hit nya ungdomar från andra orter och låt de som levt här hela sin barndom fara och se något nytt, för att kanske senare i livet återvända och bilda familj.

Anonym, Haparanda

Vi anser att det är fel att satsa på en enorm kommunal skola eftersom den personliga relationen mellan elev och lärare försvinner, vilket leder till att det blir svårare att få den hjälp man behöver. Färre elever på skolorna, mindre skolor, skolor på landsbygden, fler oförberedda inspektioner och högre kvalitet på lärare är saker som vi anser måste förbättras.

Anna, Louvisa, Nils, Rickard, Leo,
Nyköpings enskilda gymnasium

Att knyta till sig unga födda i kommunen är en viktig strategi för många. **Hässleholm** menar:

Vi vill förstås att de ska stanna kvar i kommunen eller återvända hit efter avslutade studier. Skateparken, som nyligen invigts i Stadsparken är ett sådant exempel. Den har byggts i dialog med ungdomarna som ska använda den. Till vår hjälp har vi haft Sveriges bästa projektledare på området.

Nybro är en fin liten stad med söta små parker och nära till skogen, dock säger kommunen i sin vision att de vill ha fler unga till staden, så varför satsar de inte på att hjälpa affärer och fritidsgårdar så att fler kan öppna och på så sätt utvidga utbudet?

Jonna, Åkrahällskolan, Nybro

År 2025 så kommer jag vara 31 år, jag skulle kunna gissa att jag är tillbaka på Gotland efter att ha rest och studerat utomlands och i Sverige. Jag skulle vara glad om jag var tillbaka på Gotland när jag är 31, det har alltid varit säker plats för mig och jag skulle tro att det kan vara en säker plats för mina barn.

Susanna, Richard Steffengymnasiet, Visby

De tre främsta utmaningarna Växjö står inför är att få ungdomarna att stanna, bli en miljövänligare stad och bygga mer bostäder. År 2025 är jag 31 år och bor antingen i Indien, Sydafrika eller Stockholm. Jag vill försöka flytta hem till Växjö igen när jag är uppåt 33–34 år, då det är dags att bilda familj och stadga sig. Och jag flyttar hem just för att jag tycker Växjö är en perfekt stad att växa upp i.

Växjötjejen, Växjö

Valdemarsvik knyter samman de ungas vardag och fritid med jobb och framtid:

För de lite äldre ungdomarna finns stora möjligheter till en utvecklande och meningsfull fritid, inte minst genom idrotts- och föreningslivet. Lägg därtill ett aktivt nätverkssamarbete bland kommunens och regionens företag i syfte att skapa feriejobb och prova-på-platser för ungdomar.

Olofström vill ge unga minnesvärda upplevelser från kommunen och inte släppa kontakten med dem när de växer upp och kanske lämnar Olofström:

Vi ska finnas i de ungas minne så att de som flyttar från kommunen i ett senare skede av livet väljer att flytta tillbaka.

Jag gillar när det händer saker och jag känner inte att det händer speciellt mycket här i Olofström.

Simon, Nordenbergsskolan, Olofström

Karlstad ska vara en stad för alla, bygg bostäder som är billiga så ungdomar kan flytta hit så inte hela deras lön går till hyran på huset. Skapa mer arbete för ungdomar. Starta mer fritidsaktiviteter som

inte kostar skjortan! Till exempel bussresor till konserter och stora butiker. Kommunen kan även ge ut mer och bättre information om såna saker, som att lägga ut det på Facebook och tydligare i dagspressen.

LOL, Hammarögymnasiet, Karlstad

En annan utveckling som borde ske är något som får oss ungdomar som redan bor här att vela stanna kvar. Många jag känner vill flytta härifrån när skolan är slut. Vad är det för vits att bara ha turister och folk som flyttar hit, när våra egna ungdomar flyttar härifrån? (...) Jag tycker det är en bra stad att växa upp i, dock inte att leva hela sitt liv i.

Mikaela, Tornedalsskolan, Haparanda

2025 kommer jag förmodligen bo ut på landet eller i alla fall i Växjö utkant. Jag vill ha nära till naturen samtidigt som stadens närhet till allt lockar. Jag hoppas att jag lever helt miljövänligt precis som resten av Växjö kommun.

Jenny, Katedralskolan

Exempel: Skövde ser 10 000 skäl att satsa på unga – både nu och i framtiden

”Alla invånare ska kunna känna delaktighet oavsett ålder, kön eller ursprung”, står det i Vision Skövde 2025. Det gäller inte minst de 10 000 ungdomar mellan 13 och 25 år som bor, studerar, arbetar eller roar sig i Skövde. Vårt ungdomspolitiska program som antogs av kommunfullmäktige 2011 är ett strategiskt verktyg för att öka alla ungas delaktighet och förverkliga vår vision.

Tillgång till välfärd och inflytande

Allt ungdomspolitiskt arbete i Skövde är sektorsövergripande. En självklar utgångspunkt i det ungdomspolitiska programmet är att vi ska samverka både internt i kommunen och med externa aktörer. Lika självklart är det att arbetet genomsyras av ungdomsinflytande och ett genus- och mångfaldsperspektiv. Allt vi gör präglas av samverkan, dialog, kompetens, kvalitet, mångfald och ansvar. Programmets två

mål är identiska med de nationella målen för ungdomspolitik: Ungdomar ska ha (1) verklig tillgång till välfärd och (2) verklig tillgång till inflytande.

Från utbildning till mångfald

I det ungdomspolitiska programmet har vi identifierat fem fokusområden. I det första slår vi fast utbildningens och lärandets betydelse som nyckeln till arbete, egen försörjning och delaktighet. I det andra pratar vi om arbete och bostad och ungdomars betydelse för tillväxt och samhällsutveckling. I det tredje tar vi upp hur fritid och kulturliv kan vara ingångar till nya insikter och sociala kontakter. Hälsa och trygghet tas upp i ett fjärde fokusområde. Till sist talar programmet om delaktighet, inflytande och mångfald, inte minst hur viktigt det är att ungdomar känner tillit till vuxenvärlden och samhället. Till varje fokusområde finns också exempel på aktiviteter och åtgärder.

Vad gör vi för att öka ungas delaktighet?

Vi har flera verksamheter och aktiviteter i gång i kommunen, till exempel ungdomsforum och webbplatsen www.ungiskövde.se. Skövde har också fått möjlighet att som en av tolv utvalda kommuner samarbeta med Sveriges ungdomsråd i ett pilotprojekt med syfte att stärka och förbättra medborgardialogen. Ett viktigt initiativ är ungdomens hus Nyeport som öppnar i början av 2013 och blir ett nav för all ungdomsverksamhet i Skövde kommun. Här ska ungdomars deltagande, delaktighet och påverkansmöjligheter vara i centrum. Målet är att Nyeport ska bli en mötesplats där unga får nya kunskaper, kan prova nya aktiviteter och får utveckla nätverk. Verksamheten består av öppen verksamhet, skapande verksamhet, projektverksamhet och arbetsmarknads- och studiestödjande verksamhet. Tillsammans är vi starkare, som det står i vår vision.”

Av: christina.nettelblad.malm@skovde.se

Ökat bostadsbyggande och centrumutveckling

Centrumutveckling för ett attraktivt, levande centrum och en tätare, grönnare och mer blandad stad hör framtiden till. Att erbjuda sjönära boende nämns av ungefär hälften av kommunerna som ett sätt att attrahera inflyttare, men det ska matchas mot besöksnäringens behov av natur. Flera kommuner redovisar precisa mål för nya bostäder. **Nykvarns** nya översiktsplan ger till exempel plats för flera tusen nya invånare fram till 2025.

Köping har som mål att det ska finnas 250 nya attraktiva bostäder i Köping:

Attraktivt boende kan betyda boende i centrum, på landet, sjönära, seniorboende, nära arbetsplatsen eller i områden i stadens utkant. Efterfrågan på bostadsmarknaden ska mötas med hög och flexibel planberedskap.

Stockholm är på väg att bli en miljonstad och sticker ut med boendemålet att skapa möjligheter för 100 000 nya bostäder i staden till 2030. Det kräver att infrastrukturen kontinuerligt byggs ut.

Även glesbygdens kommuner prioriterar nya bostäder. Trygghetsboende för äldre och några riktigt attraktiva lägenheter står ofta på önskelistan. Att marknadsvärdet inte alltid täcker kostnaderna för nybyggnation är en utmaning. Antalet handlingsalternativ är begränsat och frågan ofta större än vad som ryms på den enskilda kommunens bord. Liknande problematik gäller alla de kommuner som vill bygga billiga hyresrätter för unga och studenter.

Förtätning av städer med utpekade områden för nybyggnation inom tätorter kan också innebära utmaningar. **Trelleborg** noterar:

Redan i dag ser vi en ökning av överklaganden från närboende när det rör sig om förtätning. Sannolikt kommer detta att bli en stor utmaning vid framtida ny bostadsproduktion.

Kommuner i storstädernas närhet, som **Sollentuna** och **Nacka**, signalerar brist på mark för nybyggnation. **Nacka** ser en lösning i att bygga bostäder på gamla industritomter.

Att ha kvar mycket grönområden och inte bygga allt för mycket höghus är något som jag skulle vilja, men jag tror inte att min kommun kommer leva efter just mina önskemål. De måste också tänka på att alla människor ska ha någonstans att bo och att de vill bli en kommun som följer med in i framtiden. Så jag tror att det kommer bli allt fler höghus och parkeringar runt om i kommunen.

Emma, Åva gymnasium, Täby

Bilden av bostadsbrist och behovet av nya bostäder är heller inte entydig – vissa kommuner har överskott på hyresrätter och villor. **Eda Bostads AB**, till exempel, ser en tendens till minskad efterfrågan på lägenheter och bedömer att antalet outhyrda lägenheter kommer att öka. För många är målet att få en bostadsmarknad i balans, kanske inte till år 2025 utan längre fram.

Merparten av kommunerna vill använda vattenkontakt som ett led i att attrahera nya invånare. Samtidigt har den växande besöksnäringens behov av tillgång till attraktiv natur, gärna nära vatten. Kanske kan perspektiven samsas? **Kungsör** vid Mälaren vill skapa både villatomter och gångstråk längs stränderna. **Göteborg** satsar medvetet på att göra Göta älvstranden mer tillgänglig för såväl boende som besökare; här ska framtidens bostadsområden vara både vackra och ha bevarade naturvärden. **Örebro** överväger att bygga mer på höjden för att förtäta utan att ta parker i anspråk.

Sandviken skulle kunna se bättre ut. För här finns det så mycket klotter och förödelse. Men det är inte bara därför jag tycker att det ser tråkigt ut här. Det är mycket som skulle behöva rivas och renoveras för de flesta husen ser allt för tråkiga ut. Det läggs allt för mycket pengar på onödiga arenor och vägarbeten i stället för på stadens utseende.

Erik, Bessemerskolan, Sandviken

Enligt mitt tycke är Växjös stadskärna väldigt bra, jag tycker att den har ett bra utbud och är en trevlig blandning av byggnader från olika epoker och stilar men den är tyvärr döende.

Maja, Katedralskolan, Växjö

Lidingö är centralt beläget och kommer attrahera många med sina i dagsläget stora grönområden och möjligheter till bra utbildning. Lidingös stora problem är att undvika överexploatering orsakad av den ökande befolkningen, vilket i sin tur skulle kunna leda till minskade naturområden.

William S, Lidingö

Västerås kärna, centrum, går närmare någon slags konkurs. Kulturlivet är glest och drar nog inte in så många turister. Västerås har ett vattenläge som inte alls utnyttjas fullt ut. Vi har en opraktisk och ful badstrand som faktiskt ligger väldigt centralt. I och med Erikslundsbygget har det blivit mindre människor i stan vilket jag och många andra tycker är tråkigt. En aktiv stadskärna som flockas av människor i alla åldrar är att föredra.

J, Västerås

De främsta utmaningarna som Skellefteå kommun står inför tror jag är just att bygga bostäder. Jag menar, de har ju plats men ändå så står nybyggen stilla? Kanske är det också för att dem anser att det inte behövs fler inte vet jag, men om man frågar mig så finns det alldeles för lite.

Alex, Kaplansskolan, Skellefteå

Jag tänker dock INTE bo där det är mycket folk då jag ogillar trängsel och där det är mycket folk finns ofta mycket konflikter. Jag vill gärna vara omgiven av natur och bor därför helst ute på landet så länge det inte byggs bort.

Elev, Elof Lindälvs gymnasiet, Kungsbacka

Jag anser att vi har alldeles för många parker... Tomma gräsplaner kan ersättas med mysiga utekaféer och aktiveter, kanske fina skulpturer.

Awesomnes, Rudbeckianska gymnasiet, Västerås

Vad jag tror denna Palmstad kommer att gå i störst vinst med är den långa kusten, vars tillstånd i dag är förskräcklig. Rena stränder och attraktiva städer lockar turister, vilket i sin tur bidrar med mycket

pengar som kan användas till andra underhåll av staden osv. Vi har resurserna, men måste börja använda dem rätt!

NaDu, Söderslättsgymnasiet, Trelleborg

Exempel: Tre bilder av Åtvidaberg

av elever vid Bildningscentrum Facetten, Åtvidaberg

”Man ska inte behöva åka in till Linköping för att kunna roa sig utanför sina husväggar. Man skulle till exempel kunna rusta upp simhallen, bygga en mindre biograf, bygga en riktig bowling hall och bygga ett trevligt uteställe för ungdomarna att roa sig i.” / Philip Masterson

”Men det är inte bara negativt att Åtvidaberg ligger nära Linköping, det finns även en del potential. Åtvidaberg är perfekt för barnfamiljer, en lugn och fridfull plats där barnen kan få en bra uppväxt och man kan även se det positivt att Åtvidaberg ligger så pass nära en storstad som Linköping att det går att pendla.” / Anton Säberg

”Här lever människorna i naturnära harmoni med varandra och strävar efter en utveckling som vi aldrig riktigt lyckas nå fram till. Åtvidaberg är för många en grå, trist by med Volvoraggare på Willysparkeringen och fel sorts folk på andra sidan järnvägen. Jag har min familj och släkt här och skulle inte för någonting i världen vilja flytta här ifrån bara för att det inte finns någonting att göra på fredagskvällarna. Jag är ingen storstadstjej och jag hoppas att Åtvidabergs kommun kan fortsätta utvecklas till någonting bättre, inte någonting större utan bara till någonting mer levande.” / Jannice Karlberg

Beredskap för allt fler äldre

Den allt större andelen äldre i behov av mer och fler olika typer av tjänster skapar behov av fler unga och fler som arbetar med service, tillgänglighet och vård. Många kommuner pekar på behovet av att tänka nytt kring framtidens välfärd. Kommuner som minskar sin befolkning samtidigt som den kvarvarande andelen åldras kan stå inför stora utmaningar.

Krokom krymper inte men preciserar situationens allvar – behovet av nyanställningar inom vård och omsorg uppskattas till cirka 500 de kommande tio åren. Kommunen frågar sig varifrån den arbetskraften ska komma.

Även kommuner i starka tillväxtregioner ser utmaningar i att andelen äldre ökar snabbt. **Kungsbacka** skriver:

Det är en stor utmaning att kunna möta behovet av omsorg från en allt större grupp äldre. Nuvarande traditionell äldreomsorg behöver kompletteras och breddas. Ett sätt kan vara att anpassa bostäder och bostadsområden för de äldres behov.

År 2025 vill jag se en bättre förändring av hela Sverige som land. Jag vill kunna se de gamla få bra vård utan att det ska kosta skjortan, eller att de gamla inte ska behöva känna sig orättvist behandlade. För de unga borde arbetslösheten ordnas.

Be Alright, Hammarögymnasiet, Karlstad

Ett annat problem vi möter i vår kommun och vårt län är att vi personligen inte tar hand om våra äldre. De saknar en kontakt till det verkliga livet, de saknar socialisering. Det samhället har gjort är att sopa undan de gamla och svaga för att se starkare ut på utsidan. För att få anhöriga att spendera tid med sina äldre utan att tvinga dem, ska man likt föräldraledighet, ge ledighet för att kunna göra besök hos sina äldre.

Dents, Oskarshamn

Det bor många äldre personer i Ronneby kommun så därför hoppas jag att det år 2025 ska finnas mer aktiviteter även inom äldreomsorgen, till exempel att personalen går ut och går lite mer med

dem, så de inte behöver sitta instängda hela tiden. Även här är föreningslivet en viktig del.

Sarah Pedersen, Ronneby

Det är fler unga som flyttar ifrån Gotland i stället för att flytta hit. Anledningen till detta är att man helt enkelt inte har råd att bo kvar här som ung, då priserna är för höga. Lägg pengarna på att bygga billiga hyresrätter för att befolkningen ska öka (eller stanna kvar här). Det kan ju inte bara vara gamla som flyttar hit, för vem kommer då ta hand om dem?

Elev, Richard Steffengymnasiet, Visby

Integration, öppenhet och mångfald

Cirka en tredjedel av kommunerna, primärt större städer, lyfter integration, öppenhet och mångfald i samhället som viktiga framtidsmål. Vissa små kommuner ser ökad invandring som nödvändig för att finansiera välfärden och förse vård och omsorg med arbetskraft. En minoritet av kommunerna redovisar dock utmaningar eller strategier på området och det är oklart hur man vill åstadkomma ett effektivare flyktingmottagande, minskad boendesegregation, validering av utbildning och kompetens etc.

Ett perspektiv jag också saknar är minoriteternas. Hur ska regionen leva upp till att vara en plats för alla där alla ges plats att utvecklas? HBTQ-personer, människor av annan etnisk härkomst och funktionsnedsatta benämns knappt i vision 2025.

David Lindvall, Richard Steffengymnasiet, Visby

I **Göteborg** och **Luleå** betonas öppenhet och mångfald i kommunens vision. **Linköping** skriver:

Här i Linköping ska alla vara välkomna. Man ska kunna leva sitt liv utan att begränsas av intolerans, fördomar eller kriminalitet.

Även **Uppsala** har som vision en kommun med sammanhållning, mångfald och dynamik:

Öppenhet, tolerans och sociala nätverk skapar delaktighet i samhällsutvecklingen och ansvarstagande för medmänniskor och miljö. Kulturutbud, idrotts- och föreningsliv, religiösa samfund, lokala samhällsföreningar m.fl. bidrar till dialog, gemenskap och hembygds-känsla.

Kommuner som i media tidigare framställts som samhällen med bristande integration, som **Malmö** och **Sjöbo**, har också varit tydliga med öppenhet som mål för framtiden. **Sjöbo** skriver:

Sjöbo är öppen för alla oavsett etnisk bakgrund, kultur, religion eller sexuell läggning.

Arjeplog lyfter fram invandring som en viktig faktor för tillväxt – invandring kan helt enkelt bli en nyckel till en bättre ekonomi. **Valdemarsvik** har år 2025 gjort mångfald till en styrka:

Under alla år har vi vårdat vårt kulturarv samtidigt som vi fortsatt utveckla vår identitet som välkomnande och omtänksamma världs-medborgare. I dag är vår kommun ett föredöme när det gäller integration och vi ser varje möte med nya kulturer som en möjlighet att utvecklas.

Valdemarsviks kommun har många invånare från andra länder och kulturer, detta borde ses som en möjlighet i stället för ett problem. Jag kan tänka mig att många som kommer till ett nytt samhälle har bra och objektiva synpunkter på vad som skulle kunna förbättras och förenklas. För att detta fantastiska mångkulturella samhälle ska kunna existera måste det satsas hårt för att få bort den utbredda rasism och de många fördomar som finns i kommunen i dag.

Siri från Valdemarsvik

Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö har siktet inställt på att minska klyftor, bättre livskvalitet för alla, höja lärarlöner, förnya organisationen och satsa på skolan och deras mål är minskade ojämlikheter i hälsa och levnadsvillkor till 2025. Andra strategier för mångfald redovisas av bland andra **Sollentuna** som

har etablerat ”en väg in” för att underlätta för invandrare att få jobb och utbildning. Riktade arbetsmarknadsåtgärder är ett verktyg för integration i Västerås och ökad integration i Öresundsregionen en viktig prioritering för Skurup som redovisar att allt fler danskar flyttar till kommunen.

Region Skåne kommer få en utmaning med att uppnå målet om att bli fossilfritt, men det är ett väldigt bra mål. Det jag tror kommer vara den största utmaningen dock, är att motarbeta alla typer av rasism och främlingsfientlighet.

Anonym, Trelleborg

Sedan tror jag det skulle göra Gotland mer attraktivt också, om vi fokuserar på att ta emot invandrare och visar att det funkar. Att tillsammans blir vi en mångkulturell och stark ö. Kort sagt så vill jag att år 2025 ska ungdomar och invandrare vara i fokus. För det är just det som är framtiden, mångkultur och unga.

Amanda Sollén, Gotland

Nyköping i dag är segregat och en utmaning för framtiden kan vara att undvika att staden blir ännu mer segregat än vad den redan är. En lösning på detta kan vara att bygga olika sorters bostäder så att samhället blir mer blandat.

HK, Nyköpings enskilda gymnasium

4

Arbetsmarknad och näringsliv

4 Arbetsmarknad och näringsliv

Om kommunernas visioner blir verklighet så har alla kommuner oljat upp sitt samarbete med näringslivet i framtiden. Många nya jobb har skapats, småföretagen är fler och anställer fler, ungdomsarbetslösheten är lägre och tydliga band har knutits mellan grundskola, gymnasium, akademi och näringsliv. Besöksnäringen är en viktig tillväxtsektor, liksom tjänstesektor, gruvnäring och gränshandel. Företag inom it och miljöteknik är indikatorer på ett modernt och framtidsinriktat näringsliv. Bra kommunikationer och samarbete med grannkommuner för tillgång till arbetsmarknader är en livsnerv för många.

Framtidens arbetsmarknad präglas av stor rörlighet. Goda kommunikationer är kärnan i sysselsättnings- och näringslivsinsatser. Fler kommuner jobbar offensivt för att skapa förutsättningar som gör det enkelt att starta, driva och utveckla företag.

Kommunernas roll för tillväxt och utvecklat näringsliv har integrerats med övriga kommunala verksamheter – medborgarservice och barnomsorg är en viktig del av politiken för näringslivsutveckling. **Kungsbacka** skriver:

För att fortsätta skapa goda förutsättningar för ett växande näringsliv krävs att kommunen lyckas bra i sitt arbete totalt sett. Det krävs bra boendemiljöer, fungerande infrastruktur och kollektivtrafik, en väl utbyggd kommunal service och hög kvalitet i våra skolor.

Ludvika är inne på samma spår i sin vision:

Genom satsningar på utbildning och näringsliv skapas en långsiktig hållbar tillväxt som har en avgörande betydelse för kommunens framtida utveckling. Tilliten till kommunens verksamheter är stor.

År 2025 så vet jag inte vart jag bor eller vad jag gör, jag kommer att flytta dit där det finns jobb.

Klas Tärnbrandt, Karlstad

2025 tror jag att jag bor kvar i Skellefteå eller har flyttat någonstans söderut. Jag bryr mej egentligen inte vart jag bor, jag vill bara ha ett jobb, en familj skulle såklart vara nåt jag vill ha vid det här laget också.

Tobbe, Kaplangymnasiet, Skellefteå

Om du arbetar kommer du bli glad. Jag vill ha ett utvecklande arbete.

Anonym, Lessebo

Utmaningar – och strategier för att möta dem

Matchningsproblem och kompetensförsörjning

Framtida bristyrken, hög ungdomsarbetslöshet och generellt låg utbildningsnivå bland befolkningen är utmaningar på den lokala arbetsmarknaden. Flera kommuner ser behov av att bli bättre arbetsgivare för att kunna locka kompetent personal. Åtgärder som nämns är allt från trainee-gymnasium till näringslivs-anpassad vuxenutbildning och lönekartläggning.

Den framtida efterfrågan på kompetenser förväntas bli störst inom teknik, it och systemvetenskap samt tillverkning. En rad kommuner ser ett underskott på pedagoger och lärarutbildade – från förskola till gymnasium. Inom hälso- och sjukvård samt social omsorg förväntas också en brist uppstå. Stor brist befaras även vad gäller receptarier, tandläkare och tandsköterskor.

Enligt **Stockholm** visar en studie som nyligen gjorts av Länsstyrelsen i Stockholms län att den totala efterfrågan på arbetskraft i länet förväntas öka med 200 000 personer till 2020.

Knappt tre fjärdedelar av dessa tjänster förväntas kräva eftergymnasial utbildning.

Luleå skriver i sitt framtidsprogram:

Många av framtidens jobb i Luleå kommer att kräva uppfinningsrikedom och teknikkunskap, därför är innovation och teknik viktiga utvecklingsområden. Redan i skolan ska elever lära sig att forma idéer och vara drivande i att genomföra dem. Vi vill också bidra till att Luleå fungerar väl i en globaliserad värld och att näringslivet i Luleå har en bra förmåga att ta emot kunskap från andra delar av världen. Miljöteknik, turism, kreativa näringar och testverksamhet är några specifika branscher som vi tror är viktiga i framtiden.

Insatser för bättre matchning lyfts fram på många håll med sikte på såväl vuxna som ungdomar. **Hylte** har till exempel ett eget trainee-gymnasium i nära samarbete med det lokala näringslivet för att matcha utbildningen så bra som möjligt mot företagets behov. **Skurup** antar en offensiv hållning för att klara framtida pensionsavgångar:

Vi vill underlätta framtida arbetskraftsförsörjning inom olika sektorer. Vi kommer därför att stimulera samverkan mellan utbildning och näringsliv. Detta sker genom bl.a. entreprenörsanknytning inom skolan. Vi ska också satsa på gymnasial lärlingsutbildning så att eleverna ska ha möjlighet att utbildas på arbetsplatserna. I framtiden kommer även ett antal kvalificerade yrkesutbildningar att etableras.

Utmaningen omfattar såväl den egna kommunala organisationen som den lokala arbetsmarknaden i stort. Personalresurser för att klara ökande behov inom förvaltning, vård och omsorg är en stor utmaning för många. **Krokom** ser ett rekryteringsbehov till kommunen på uppemot 500 personer inom de närmaste åren – och inser att man måste förbättra sin image som arbetsgivare för att få folk.

Ronneby uttalar tydligt ambitionen att bli en bättre arbetsgivare: "Vi måste få fler stolta medarbetare", och **Malmö** arbetar med lönekartläggning och arbetsvärdering för att:

...hitta och åtgärda osakliga löneskillnader för kvinnodominerade arbeten som har höga krav i arbetet men lägre lön än ett icke-kvinnodominerat yrke. Genom rättvisa löner lockas fler till de viktiga välfärdstjänsterna.

Linköping menar att:

Kommunen som arbetsgivare står också inför ett stort personalförsörjningsbehov under kommande 5–10 år. Ca 600 personer per år behöver ersättas, en stor del av dessa inom utbildningsområdet, forskollärare och lärare, men även specialister och chefer.

Att matcha arbetsmarknadens behov mot vuxenutbildning, yrkeshögskola och akademisk utbildning finns bland kommunens strategier.

Arjeplog är en av få kommuner som skriver att invandring är en viktig faktor för tillväxt och arbetskraftsförsörjning, och man menar att det gäller att se till att alla som står utanför arbetsmarknaden kan komma in på arbetsmarknaden genom validering av utländska utbildningar och kompetens. Även **Ragunda** ser invandring som en lösning på bristen på arbetskraft.

Jag vill jobba inom industrin som byggare, det som jag utbildar mig till nu, har ett halvår kvar av utbildningen och hoppas ska få komma ut och jobba direkt som lärling och sen få fortsatt anställning så att jag kan börja planera min framtid lite lättare. Jag hoppas jag har fått jobb i den kommun som jag lever i nu så att jag kan få fortsätta bo här eftersom jag trivs att bo här.

Kalle, Skellefteå

Jobbutbudet för unga i Norrköping är inte det bästa, man förväntas ha erfarenhet, men hur ska man få erfarenhet om man aldrig får en chans att börja någonstans? Många hamnar till slut på kundtjänst inom olika telefonföretag, ska det sluta med att alla jobbar på Telia kundtjänst år 2025?

Charlie Bergqvist, Kunskapsgymnasiet, Norrköping

Tillgång till arbetsmarknader: regionförstoring och kommunikationer

Utblick mot närmaste landskapet och regionförstoring – inom Sverige eller över nationsgränsen – är en vägvisare för många kommuner. Det gäller att utnyttja sitt läge maximalt. Tillgång till växande arbetsmarknader är ett viktigt mål och arbetspendling är ett medel som hela tre fjärdedelar av kommunerna beskriver som grundläggande för framtida eller fortsatt tillväxt. För vissa kan dock goda pendlingsmöjligheter bromsa inflyttning, om t.ex. en ny gruva öppnar.

Malmö och **Haparanda** är kanske de kommuner som tydligast kopplar framgångar i framtiden till samarbete över nationsgränsen. I visionen skriver **Malmö** att dess:

...betydelse som syskonstad till Köpenhamn och tyngdpunkt i Öresundsregionen har stärkts 2025, inte minst med hjälp av den nya metron under Öresund. Den fasta förbindelsen under Fehmarn Bält och höghastighetstågen som passerar Malmö Central och Kastrup till Hamburg kommer att utvidga regionen ytterligare. År 2025 är Malmö ännu närmare kontinenten och en självklar del av det kontinentala Europa.

Haparanda vänder blickarna mot Finland och satsar stort på tvåspråkiga förskolor, gränshandelsplats, logistiknod, turism och kollektivtrafik tillsammans med gränsstaden Torneå. Målet är att Haparanda–Tornioregionen ska bli ett internationellt centrum i Barents.

Öresundsregionens marknader ger år 2025 många Skåne-kommuner draghjälp. Hit hör bland andra **Hässleholm**:

Nära den expanderande Öresundsregionen och med goda kommunikationer till stora delar av södra Skandinavien blir Hässleholms kommun är en viktig knutpunkt i Sverige.

Kalmar och **Torsås** vill vara en del av ett kluster runt Östersjön medan **Gotlands** mål är att vara den naturliga mötesplatsen i Östersjöregionen. **Karlskrona** vill också dra nytta av sitt läge vid

havet genom att bli en "logistikhub" och satsa på bättre och tätare färjetrafik inom Östersjön.

Gränsöverskridande, regional samverkan med kommuner i Norge är ett självklart svar på flera framtidsutmaningar för kommunerna i Dalsland, Värmland och Jämtland. **Krokom** försöker få till stånd ett pilotområde med sänkta arbetsgivaravgifter för gränsområdet Vaajma (Jämtland–Norge):

Ett sådant pilotområde skulle förhoppningsvis leda till sänkta arbetsgivaravgifter även i övriga inlandet. Det är viktigt att utveckla gränssamarbetet för att göra det lättare att bo i glesbygd.

Även "nya" regioner inom Sveriges gränser vässar sin profil. **Luleå** vill "ta sats för en ledande nordlig region" och **Mora** ska i framtiden ta klivet fram som Siljanområdets och norra Dalarnas självklara regioncentrum. Genom ett resecentrum blir kommunen mer integrerat med regionen och ges bättre förutsättningar för att etablera utbildning och funktioner som kräver goda kommunikationer.

Västervik tror på regionförstoring och bättre pendling:

Visionen är att utvecklas till ett mellanregionalt centrum där Västervik är en del i stor region med goda möjligheter att dagpendla till utbildning och arbete.

Ludvika hör till dem som ser både möjligheter och farhågor i regionförstoringen:

Ludvikas i dag unika och världsledande kompetens inom kraftöverföringsindustri, tillsammans med planerade återöppningar av gruvor, talar för att kommunen i framtiden kommer att spela en viktig roll för både regionens och hela landets tillväxt, om allt faller på plats. (...) Får vi verkligen en kraftig inflyttning till de nya jobben eller täcks rekryteringsbehovet av regionförstoring, ökad pendling och gästarbetare?

Man kan slå ihop alla Värmlandskommuner till en och döpa den till Karlstad kommun och då blir man bra mycket över 100 000 invånare.

Björn, Karlstad

Kommunikationer framstår som viktigt i alla delar av landet, men för vissa är kommunikationer viktigare än för andra, **Region Gotland** skriver i sin vision:

Färje- och flygförbindelser är själva livsnerven för Gotland. Kommunikationerna måste stödja och stimulera näringslivets behov och utveckling liksom människors önskan och behov av att resa.

Denna bild reflekteras tydligt i Gotlandelevernas texter:

Först och främst har Gotland en ganska bristande infrastruktur som måste prioriteras för att göra Gotland mer populärt. Det är just nu väldigt dyrt att ta sig till ön, detta tror jag är det största problemet.

Rasmus, Richard Steffengymnasiet, Gotland

Skånes relativt väl utvecklade lokaltrafik ger tillgång till arbetsmarknader i stora delar av södra Sverige liksom i Danmark, något som lyfts fram av bland andra **Sölvesborg** och **Vellinge**. Men inget är så bra att det inte kan bli bättre. I **Sjöbos** vision har pendlingsstiderna till storstadsområdena kortats genom utbyggd infrastruktur och förbättrade allmänna kommunikationer, där de allmänna kommunikationerna har ökat genom turer även mot norra Skåne och Mellanskåne.

Mälardalskommunerna och flera kommuner i Östergötland siktar på snabbare kommunikationer till Stockholm i framtiden medan Västkustkommunerna vill knyta tätare kontakt med Göteborg. Syftet är både effektivare arbetspendling och hållbara transporter för företag. **Köping** skriver:

Minskade restider, täta och tillförlitliga tåg- och bussförbindelser i Mälardalen är en förutsättning för Köpings och regionens utveckling och tillväxt.

Uppsala tror på pendlingsens ökade volymer till 2030:

Då har pendlingen vuxit mellan länen, bl.a. genom den regionala tågtrafiken på Ostkustbanan, Mäljarbanan och Svealandsbanan. Pendlingen mellan länen sker i huvudsak till arbetsplatser i Stockholms län, men pendlingen från Stockholms län till exempelvis Uppsala ökar procentuellt snabbare.

För **Nykvarn** som många andra förortskommuner är pendling till arbetsmarknader i storstadsområden en nyckelfråga. Kommunen levererar en konkret strategi för hur förbättringar ska komma till stånd:

Vi skapar nätverk och odlar goda relationer med SL som är trafikhuvudman i länet, men även med tågoperatörerna och våra grannar längs Svealandsbanan. Tillsammans bildar vi opinion för infrastruktur- och pendlingsfrågor i kommunen. Genom ett större resandeunderlag och ökad tillgänglighet till vägar, gc-vägar och trafiklösningar skapas en större efterfrågan på allmänna kommunikationer.

Arbetspendling lyfts fram som en ödesfråga även för en välmående kommun som **Kungsbacka**:

2025 kommer en utbyggd kollektivtrafik och mindre trängsel på våra vägar både i Göteborg och i Kungsbacka vara en förutsättning för att kommunen långsiktigt ska kunna fortsätta växa och utvecklas.

Infrastruktur och kommunikationer i hög grad en kommunövergripande fråga och samverkan inom regionen har stor betydelse för genomslaget, men lokala initiativ är inte oviktiga. **Hagfors** skriver:

I samarbete med Värmlandstrafik har vi kunnat starta en pendlingslinje för buss mellan Hagfors och Karlstad som utnyttjas av hundratals personer varje dag både för arbets- och för studiependling åt bägge håll.

Norra Sverige redovisar flera handfasta exempel på åtgärder för att underlätta pendling och därmed bana väg för inflyttning. **Älvsbyn** är Norrbottens pärla och växer bland annat genom att erbjuda sjönära boende och subventionerade pendlarkort, bland annat till Luleå.

Infrastruktur handlar förstås också om bredband och telefoni – i dag och i framtiden. **Krokom** i Jämtland skriver:

Infrastruktur och kommunikationer måste hänga med i utvecklingen om det över huvud taget ska vara möjligt att locka människor till glesbygd. Bredband och telefoni är ett måste för alla och på de här områdena måste vi ställa krav på staten.

Jag tycker att Mjölby är ganska så bra som det är. Det är lätt att ta sig ifrån Mjölby till lite större städer så som Linköping och Stockholm. De man skulle kunna önska är att tågtrafiken skulle fungera lite bättre, allt för ofta är de avbrott i trafiken speciellt vintertid när de är lite snö.

Jennifer, JB Gymnasiet, Linköping

Det är en liten stad men med otroligt goda möjligheter att pendla så man är inte ”fast” på något sätt.

Elin Svensson, Falköping

Jag tror också på ett utökat samarbete med Linköping, en utveckling av den så kallade Fjärde storstadsregionen. Genom Ostlänken och kanske en spårväg kan städerna kopplas samman i ett regionalt fält, vilket skulle gynna människor på många plan och göra båda städerna mer attraktiva.

Anonym, Norrköping

Jag anser att vi redan är fler än vi klarar av att hantera gällande storleken på samhället kontra mängden folk som bor där, bristen på p-platser är vad jag syftar på och även kollektivtrafiken. Om jag ska behöva tillbringa min fritid på att ta mig till och från jobbet i en buss eller ett tåg så kommer jag lätt att ”gå in i väggen” innan år 2025.

Fordonselev, Kungsbacka

Samverkan med högskolor och universitet

Ett väl fungerande utbildningssystem med bra koppling till arbetsmarknaden beskrivs ofta som en framgångsfaktor för lokal och regional utveckling. Cirka femtio procent av kommunerna uttrycker detta explicit i sina texter. Återstår att matcha samhällets visioner och arbetsmarknadens behov med akademins uppdrag.

Universitetens och de regionala högskolornas roll för att ge energi till lokala utvecklingsambitioner kan inte nog understrykas. Enligt många kommuner är samarbete med eller etablering av högskola eller universitet en nyckel till hållbar tillväxt då de fungerar som kompetensutvecklare, utbildare samt hubbar och kluster för innovativt nyföretagande. Dessutom drar de till sig såväl ungdomar som färdiga akademiker, vilka ofta har svårt att finna kvalificerade jobb på mindre orter.

Framtidsfördelen med att vara universitetsstad summeras väl i **Lunds** vision:

Lund – idéernas stad – erbjuder stora möjligheter för den som vill grunda/etablera företag: Skandinaviens största universitet, ett innovativt affärsklimat och närheten till internationella marknader. Denna miljö har redan drivit fram många internationellt framgångsrika företag.

Uppsala lyfter fram Akademiska sjukhusets betydelse – även för nyföretagande:

Sjukhuset är landets största ”exportsjukhus” och har en volym på verksamheten som är av avgörande betydelse för kopplingen mellan forskning och klinisk testning. Forskningen och sjukhusverksamheten gör Uppsala till en etableringsort för nya företag inom Life Science och till en växtplats för befintliga företag inom branschen. (...) Kommunen medverkar i flera strategiska satsningar så som Uppsala Bio och Stockholm Innovation Center (för att) säkra dessa initiativs långsiktiga finansiering.

Även kommuner med mindre historiska universitet och högskolor drar nytta av dem i sin profilering och för sin tillväxt, till exempel **Linköping**:

Utbildning är en av de främsta faktorerna för framgång, därför fokuserar vi också mer på utbildning än tidigare. Vi ska stärka Linköpings profil som lärdomsstad ytterligare.

Linköpings universitets Campus Norrköping bidrar dessutom starkt till **Norrköpings** utveckling, i dag och i framtiden.

Stockholm, "Sveriges tillväxtmotor", betonar sitt strategiska samarbete med stadens universitet och högskolor:

Vi har ett av världens största ICT-kuster med Kista Science City som nav. Forskningsdrivande på det här området är förutom näringslivet bl.a. KTH och Stockholms universitet.

Sundsvall knyter an till Mittuniversitetet och växlar upp sin "tillväxtmotor" med en Science Park, där entreprenörer bland annat kan få ekonomiskt stöd och olika verktyg för att utveckla en idé till en produkt eller tjänst på marknaden. Målet är att:

Vi vill att Sundsvall ska koka av kreativitet och utveckling som ger avtryck för hela regionen och Sverige.

Mindre orter vill också dra nytta av akademisk utbildning, antingen virtuellt som i **Ronneby** eller som i **Mora**:

Högre utbildning bör på sikt utvecklas inom områden där Mora i dag har en stark ställning, bl.a. idrott, kultur och teknik.

I **Torsbys** vision har Karlstad universitet sett möjligheten och utformat ett antal utbildningar med fokus mot besöks- och turismnäringen i olika former. Prioriteringar för att vara nära utbildningsmiljöer nära de stora verksamhetsaktörerna har inneburit att ett antal utbildningar har sin bas i Torsby kommun.

Torsås har ambitioner att vara en industriteknisk nod i samverkan med Linnéuniversitetet, som redan har öppnat en designhögskola nära Glasriket i **Nybro** kommun.

Jag tror att för att få människor att stanna kvar och leva i Haparanda skulle ett universitet vara en smart lösning. Ett universitet som låg på gränsen och där både finsktalande och svensktalande människor skulle ha chansen att läsa vidare. Detta hade kanske även lockat fler från andra städer i Sverige och Finland att flytta hit.

Moa, Tornedalsskolan, Haparanda

Personligen anser jag att nyckeln till välfärd och trivsamma samhällen är utbildning. Med utbildning kommer kunskap och med kunskap blir du en klokare, insiktsfullare och vackrare människa.

Du lär dig att alla människor har rätten till en plats i samhället och att alla behövs på ett eller annat sätt.

Mikaela Nilsson, Richard Steffengymnasiet, Gotland

Staden skulle också lyfta mer om det fanns en ”större” högskola som kan erbjuda mer olika utbildningar som leder till att man måste bygga mer lägenheter för nya studenter.

Elias, Varberg

Stöd till nya företag och entreprenörskap

Fler nya företag som anställer är en biljett till framtiden – och ett sätt att få ner ungdomsarbetslösheten. Utmaningen handlar om att få igång fler och växande små företag i ett läge då många stora, ofta utlandsägda företag slimmar organisationerna. Samarbete med skolan framstår som viktigt för att uppmuntra framtidens entreprenörer. Entreprenörsutbildningar, och satsningar på ungt företagande förekommer på många håll i landet.

Kungsbacka har skapat:

...en tydlig röd tråd i näringslivsarbetet från Framtidsfrön, UF-företag och Kungsbacka Entreprenörsskola som varje år ger ungefär 150 nya företagare grundläggande kunskaper i företagande. (...) Made by Kungsbacka är både en inspirationsdag en gång om året och en unik satsning på en digital mötesplats som bygger broar mellan utbildning, näringsliv och omvärld.

Alla gymnasieprogram, teoretiska och praktiska ska ha en praktik på något företag/någon organisation som senare kan leda till anställning.

Maja, Växjö

Metoderna för att främja nyföretagandet på företagsnivå går långt utöver bra lokaler och prisvärd mark för expanderande företag. Initiativen för service och support är talande många. **Värnamo** och **Sjöbo** har ”verksamhetskuvöser” där nyföretagare under en förutbestämd period kan starta upp sin verksamhet under ekonomiskt gynnsamma förhållanden. Samverkan sker också med aktörer som LRF Konsult, Arbetsförmedlingen och bankerna för att inspirera till nyföretagande i kommunen.

Västerås Etablering AB (ett bolag inom **Västerås** stad) samverkar i olika satsningar inom näringslivsutveckling och företagande. I **Trelleborg** finns kommunens Utvecklings AB för företagare som vill etablera verksamhet och för etablerade företag. I andra kommuner svarar företagarrådgivare på frågor om allt från tillståndsärenden till planer för markanvändning. I flera fall vill kommunen prissvärt upplåta gammal industrimark och industrilokaler för att skapa utrymme för nya företag eller kultur- och fritidsverksamhet.

Stockholm är en innovativ region men man konstaterar själva att det inte räcker med bra idéer. Innovationskraften måste kanaliseras så att idéerna blir till produkter, tjänster och företag som växer. Därför har man i samverkan med andra aktörer startat en inkubator – Stockholm Innovation and Growth (STING) belägen i ICT-klustret Kista. Staden har även en företagslots samt stiftelsen Start-up Stockholm, som kostnadsfritt hjälper alla som vill starta företag.

Täby visar att man som förort inte bara vill lita till Stockholms arbetsmarknad när man pekar på att kommunen har en hög placering på Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet i kommunerna.

År 2025 eller nåt år innan så kommer jag bo i England kanske och jobba där, men efter något år flyttar jag tillbaka till Sverige och bor på landsbygden med en stor gård där jag kan ha min snickeri-verkstad i ladugården. Min dröm är att jag ska skaffa ett eget företag... Jag hoppas att jag kommer bo i Värmland under den tiden. Men man flyttar ju ditt där det finns jobb. (...) Kommunerna skulle behöva anställa fler kunniga personer som faktiskt hjälper de som behöver för att fler ska få chansen att skaffa jobb.

LOL, Hammarögymnasiet, Karlstad

Ökad turism – tillväxtmotor för framtiden?

Besöksnäringen har i framtiden utvecklats till att sysselsätta ännu fler – i såväl Stockholm och Malmö som i mindre kommuner. I Värmland, Bohuslän, Dalsland, Västmanland och Närke samt Norrlands inland satsar nästan alla på ökad turism. Cirka hälften av kommunerna i projektet delar denna syn. Man ser en outnyttjad potential men inser också att det kräver ökad tillgänglighet till attraktiva naturområden, sjöar och stränder samt fler och bättre boenden och besöksmål, vilket i sin tur kräver fler entreprenörer i branschen och bättre marknadsföring.

Matlandet Sverige sätter sina spår. Antalet gymnasiala restaurangprogram och yrkesutbildningar inom lokal matkultur har ökat. **Borgholm** har en kulinarisk akademi och satsar på utbildning och förädling inom mathantverk och hållbar turism. **Östersund** samt **Falköping** bygger identitet på delvis samma bog. Östersund jobbar på en gastronomisk hög profil med närodlat råvaror från de fina odlingsmarkerna runt Storsjön och lyfter fram cykelvägar till naturen.

Glasriket är fortsatt en destination med potential. Flera kommuner i området ser möjligheter, däribland **Nybro** och **Lessebo**, och hotell och försäljning i Kosta har hittills lett både till arbetstillfällen och till ett ökat antal besökare.

Ökad vinterturism är ett tydligt mål för bland andra **Härjedalen, Mora och Östersund**. Klimatförändringen kan dock komma att äventyra utvecklingen.

För **Gotland**, en av Sveriges största turistmagneter, innebar besöksnäringen ett tillskott av köpkraft på cirka 1,47 miljarder kronor 2006. Nu anses turismen hotad av de höjda färjepreiserna.

Jag tycker också att vi bör satsa mer på turismen i kommunen. Säg vad man vill, men vi har en vacker natur och bästa möjliga grund för alla slags friluftaktiviteter. Satsar vi mer på detta och marknadsför det bra så kommer det att vara ett vinnande koncept.

Anonym, Vilhelmina

Jag hoppas att man ska försöka att göra Varberg till en ännu större surfmetropol för Västkusten och Sverige, jag tror det är viktigt att få mer evenemang hit som vissa världscuper i olika surfgrenar. Jag tror evenemangen kommer ge Varberg ett lyft.

Elias, Varberg

Vad är det för vits att bara ha turister och folk som flyttar hit, när våra egna ungdomar flyttar härifrån?

Mikaela, Haparanda

Först och främst så hoppas jag att Linköping kommer bli en mycket roligare stad med många fler sevärdheter så som äventyrsbad, bättre shopping, en nöjespark som till exempel Gröna Lund eller Skansen, vilket gör att folk vill resa till Linköping. Som det är nu så är vi bara en stad som alla åker förbi när de ska någon annanstans. Om vi har tur kanske de stannar på McDonald's och äter när de ska vidare uppåt eller neråt.

Anonym, JB Gymnasiet, Linköping

Shoppingturisterna som kommer hit för Ikea och övriga butiker ser ju inte mycket mer än E4:an, som ju faktiskt är i hyfsat bra skick. Om de däremot skulle ta till höger i rondellen när de rullar in i Haparanda blir det som en ny värld. Ett gammalt, utdött centrum med buckliga gator och trottoarer som vuxit igen. "Välkommen till vår verklighet."

Jesper, Tornedalsskolan, Haparanda

Ökat samarbete med det befintliga näringslivet

Ett företagsklimat i topp, mötesplatser och utvecklingsmöjligheter för företag, affärsutvecklingsprogram – strategierna, liksom åtgärder för tillväxt i privata sektorn, är många. Utmaningen handlar om att samsa ambitionerna om samverkan med kommunal servicenivå med de omvärldsberoende företagens verklighet. Att vara en kommun med företagartadition och växande näringsliv är något att stoltsera med även i framtiden.

Samarbete mellan kommun och näringsliv uppmärksammas i flera visioner. Det handlar om utvecklingssamarbete på ett strategiskt plan för att skapa Sveriges bästa företagsklimat – men också om väl fungerande samarbete i vardagen där kommunen fungerar som bollplank, samtalspartner och problemlösare och med hög trovärdighet levererar tillgänglig och välfungerande service och tjänster inom samtliga av kommunens ansvarsområden.

Näringslivsråd och nätverk på olika plan är exempel på tillväxtfrämjande åtgärder för ökat informationsutbyte och utvecklingssamarbete som lyfts fram av flera kommuner, bl.a. **Sölvesborg**, och **Hässleholm** har beslutat om ett strategiskt näringslivsprogram som:

...ska bidra till att öka kommunens konkurrens- och attraktionskraft på lång sikt. Programmet ska även tydliggöra kommunens ansvar i utvecklingsfrågor samt medverka till en ökad professionalism i kommunens näringslivsarbete.

Kommunen har lagt stor vikt vid förankringen och företagens medverkan; totalt har över 100 företag med huvudkontor alternativt filial i Hässleholms kommun deltagit.

I **Åtvidaberg** i Östergötland är Näringslivscentrum AB (NC) ett nav mellan näringsliv och kommun. NC:s roll är att fungera som ett slags företagslots och skapa kontaktnät både med och mellan företag samt utveckla och marknadsföra Åtvidaberg. **Tingsryd** har tagit fram ett attraktivitetsprogram tillsammans

med näringslivet med starkt fokus på småföretagande och strategiskt samarbete mellan kommun och företag.

Ett fåtal kommuner talar om exportföretag och handel som framtidsutmaningar – eller om att attrahera utländskt kapital och utländska företagsetableringar. Flera vill förbättra logistiken och bygga logistikhubbar, och många vill förenkla tillståndsgivning och markallokering för företag. Flera Norrlandskommuner satsar på testverksamhet för den globala bilindustrin.

Ett antal kommuner moderniserar gamla industrispår och i Bergslagen vill bland andra **Ludvika**, **Fagersta** och **Norberg** blåsa ny kraft i gruvindustrin. Kommunerna har bl.a. ett gemensamt tillväxtprogram som fokuserar gruvsatsningen och som pekar ut viktiga områden för god och hållbar tillväxt. Kommunikationer framstår som en knäckfråga.

Hur lockar vi hit mer folk? Ska de ske genom jobb, natur eller nymodigheter? Vi skulle kunna locka hit fler företag. Företag som fungerar som Sykes (exempelvis call center) och inte behöver vara placerat i någon storstad. Vi har en fin natur här uppe, kanske dags att göra reklam för den över hela Sverige och på sätt öka intresset för Härjedalen.

Anonym, Härjedalen

Om det byggs fler hus så kommer en hel del åkermark att försvinna, vilket gör att ännu fler konkurrerar om jobben och fler lantbruksföretag kommer att läggas ner. Den skånska jordbruksmarken är en av de bästa i Europa och varför förstöra detta? Jag tycker inte det är värt att bygga ett villakvarter och en fotbollsarena på jordbruksmarken, för det är tack vare bönderna vi har bröd, smör, mjölk, öl och annat på borden i dag. Det är även så att vi inte sprutar vår mat lika mycket som övriga länder, så varför importera besprutad mat när vi själv kan odla den på ett bättre sätt? Ska Trelleborg utvidgas så ska det inte göra det på Europas bästa jordbruksmark i alla fall!

Anonym, Trelleborg

5

Hållbar utveckling, ekologisk dimension

5 Hållbar utveckling, ekologisk dimension

Om kommunernas visioner blir verklighet i framtidens Sverige så kommer hållbar utveckling att tas på största allvar. De flesta kommuner har som mål att bli klimatneutrala – genom energisparmetoder, utfasning av fossila bränslen och egen fossilfri produktion. Tuffare tag för att dämpa trafikökning och minska bilism förekommer i många kommuners visioner, i synnerhet där tätorterna växer. Infartsparkeringar, biogasbilpooler, mer kollektivtrafik, utbyggt cykelvägnät och transportsnål samhällsplanering hör framtiden till.

Energisparplaner, lokala miljömål, strategisk samhällsplanering för effektiv uppvärmning och resande, kretslopp för avfall och egen energiproduktion, lärande, bättre pendeltåg och mer cykelvägar – framtidens Sverige är i allt väsentligt bättre för miljön än dagens. Nätverk som Sveriges ekokommuner och Klimatkommunerna bistår med stöd och strategier för insatserna. Även nätverket Uthållig kommun (Energimyndigheten) lyfts som en vägvisare. Livsstilsfrågor (exempelvis bilåkande och konsumtion) berörs av ett antal kommuner. En bilfri vardag är ett vanligt mål för framtidens centrum- och bebyggelseutveckling.

Många, för att inte säga en majoritet, av de deltagande kommunerna har tagit ett helhetsgrepp om hållbarhetsfrågan och försökt konkretisera den inom alla dess tre dimensioner. Luleås text är representativ för fler:

I alla program kommer hållbar utveckling att vara en övergripande fråga – de visar tillsammans hur vi ska bli en hållbar och klimatsmart kommun. Hållbarhet är inte bara miljö, klimat och energi enligt vår definition. Den innefattar i lika stor utsträckning sociala och ekonomiska frågor.

De nationella miljö kvalitetsmålen är inte sällan styrande för miljöarbetet. Kommunala prioriteringar styrs av förutsättningar och av miljösituationen i området. **Kalmar** och **Torsås** prioriterar Östersjöns miljö tillstånd, bland annat genom samarbete med lantbruket för att minska läckage av gödande ämnen. **Tanum** satsar stort på förnybar energi och ekologiska livsmedel och grannkommunen **Strömstad** vill bli giftfri.

År 2025 har många kommuner använt upphandling som verktyg för att öka miljöprestandan hos underleverantörer. **Olofström** menar:

Kommunen ställer högre och högre miljökrav vid upphandling vilket innebär att 2025 serveras ekologisk och närproducerad mat både inom barnomsorg, skola och äldreomsorgen.

Avfallshanteringen har blivit bättre i många kommuner. I **Härjedalen** är siktet inställt på visionen i Sveriges nationella avfallsplan 2013–2016 med mål om bland annat bättre resurs-hushållning och minskade avfallsmängder. Biogasproduktion är en paradgren i många kommuner.

Jag tycker Kungsbackas befolkning växer för fort. Det är i längden inte hållbart att bli för mycket folk och det borde ”vi” länder i allmänhet förstått för länge sen.

Elev, Elof Lindälvs gymnasium, Kungsbacka

Jag tror att klimatet kommer att slå tillbaka ordentligt och drastiskt till år 2025 om vi inte gör någonting åt det. Jag kommer inte att kunna ändra hela världen men jag kanske kan få lite inflytande i Varberg. Enligt mig så är våra miljökrav alldeles för låga, t.ex. varför har vi bilar i Varberg? Det är så litet och trångt. Jag förstår att man behöver bil i de större delarna av Varberg, men i centrum t.ex., varför ha bil där?

Anton, Varberg

Det samhälle vi kommer leva i 2025 kommer att vara extremt miljöhotat. Så jag ser min framtid med egen el från vindkraft och solenergi. Jag tycker elbolag ska vara statliga så ingen kan gå med vinst med pengarna som folket betalar. Skulle vi lägga våra skattepengar på solenergi och vindkraft till varje hus skulle miljöproblemen vara lösta.

Oskar, Jönköping

Exempel: Ett hållbart Botkyrka

Genom satsningen Ett hållbart Botkyrka har Botkyrka visat vägen för andra kommuner och städer i Europa genom att vara först med att koncentrerat formulera långsiktiga åtaganden och översätta dem till styrande mål i flerårsplaneringen. Inom sex områden måste en nuvarande negativ utveckling vändas till en hållbar utveckling. Den generation som föds nu måste kunna växa upp i ett Botkyrka som kännetecknas av följande:

- Botkyrkaborna har arbete.
- Botkyrkaborna känner sig hemma.
- Botkyrka har de bästa skolorna.
- Botkyrka bidrar inte till klimatförändringarna.
- Botkyrkaborna är friska och mår bra.
- Botkyrkaborna har förtroende för varandra och för demokratin.

Utmaningar - och strategier för att möta dem

Hållbar tillväxt

Att växa hållbart är en stor utmaning för både mindre och snabbt växande kommuner. Det handlar om att bygga nytt utan att exploatera naturområden, öka utsläppen, öka energi-förbrukningen med mera.

Många kommuner betonar sin roll för att underlätta för medborgarna att göra hållbara val i vardagen. Hållbara val och hållbar livsstil ska vara enkelt tycker bland andra **Malmö**:

Den nära staden är hållbar och resurseffektiv. Tiden behöver inte jagas, det är enkelt att leva vardagslivet koncentrerat. En hållbar livsstil blir självklar för Malmöborna. I den socialt balanserade staden finns en stark medvetenhet om hur vårt sätt att leva påverkar andra människor och naturen. Det är social och ekologisk hållbarhet i praktiken.

Västerås betonar behovet av förändrad livsstil och ansvarsfull samhällsplanering:

Västerås är i ett expansivt skede vilket ställer krav på såväl politiskt ansvarstagande som en förändrad livsstil hos alla som lever och verkar i denna Mälarstad. Vi ligger steget före och tillämpar försiktighetsprincipen som innebär att vi tidigt i all planering identifierar och avstår från åtgärder som innebär miljö- och hälsorisker. På så sätt undviker vi framtida problem och vinner både ekonomiska, ekologiska och hälsomässiga fördelar. I Västerås hushållar vi med våra naturtillgångar så att utvecklingen är hållbar även på lång sikt.

Skurup visar på en helhetssyn:

I det lilla perspektivet vill vi främja produktion och konsumtion av ekologiskt odlade produkter. I det stora ska energiförsörjningen, så långt möjligt, präglas av miljövänliga och förnyelsebara energikällor. Kretsloppstänkande ska prägla all vår verksamhet, med källsortering och största möjliga användning av återvinningsbart material. Vi ska bedriva en god samhällsplanering som präglas av miljömässigt tänkande. När vi planerar och väljer tekniska lösningar ska vi ta hänsyn till såväl naturvårds- som kultur- och miljövärden.

På något sätt måste det bli tydligare att varje individ verkligen kan göra en skillnad. Visst får man mycket information i dag men den måste bli tydlig, man borde visa på tydliga sätt. Om man till exempel säger att man ska byta till miljövänlig el räcker inte det, utan man ska i sådana fall visa vilka alternativ det finns och hur man gör.

Han Solo, Katedralskolan, Växjö

Mora ser möjligheter i sitt fokus på stadens utveckling:

Mora centrum ska utvecklas mot långsiktig hållbarhet ur ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv. I stadsutvecklingen finns möjligheter att skapa slutna kretslopp med synergieffekter mellan energi, vatten och avfall. Resurshushållning och livscykelperspektiv viktigt vid investeringar och byggande.

Falköping knyter hållbarhet till identitet. Lokalt länkas till internationellt genom medverkan i ett nätverk av städer kallat:

...Cittaslow med ambitionen att bygga ett samhälle i balans och harmoni, för människor, djur och natur, även för kommande generationer. Vi vill tydliggöra vår lokala identitet och skapa en långsiktigt hållbar utveckling för människors livskvalitet och framtidstro.

Växjö styr med miljöräkenskaper:

...miljöprogram och ett miljöledningssystem, "eco budget", som kopplar mål till budgetårets uppföljningsrutiner. Vårt mål är att bli en fossilbränslefri kommun 2030 med delmålet en reduktion med 50 % från 1993 års nivåer till 2015. I dagsläget har vi nått minus 35 %.

Nyköping menar att en hållbar livsstil börjar genom lärande i skolan. Kommunen redovisar att man i dag har 18 skolor för hållbar utveckling. Bygga smarta kretslopp för vatten och avfall samt transporter är andra strategier.

En motsättning finns ofta mellan ambitionen att få invånarna att leva och konsumera mer hållbart och samtidigt nå ökad tillväxt genom ökad handel och fler affärer i centrum. **Lidingö** ger exempel på denna problematik:

För att Lidingös miljö ska få en hållbar utveckling bör fler människor åka kommunalt. Därför tycker jag att de kommunala färdmedlen ska förbättras. (...) Det som också måste bort är alla småresor med bil som folk gör, som att skjutsa barnen till skolan som ligger på 10 minuters gångavstånd. En stor utmaning som jag tror att Lidingö står inför är att minska konsumtionen. Lidingöbor konsumerar generellt väldigt mycket, och slänger väldigt mycket, i

stället för att återanvända. I stället för att hela tiden köpa nya saker kan man köpa saker från second hand-butiker.

Anonym, Lidingö

Relativt få pekar på kopplingen mellan kommunens hållbarhetsarbete och den omställning som sker och framväxten av nya företag och branscher som jobbar resurssnålt efter hållbarhetsprinciper. Med det finns undantag, som **Nykvarn**, **Hultsfred** och **Ronneby**, som har byggt upp ett särskilt FoU-center med inriktning mot *cradle to cradle* (kretsloppsteknik och kretslopps-metoder) inom bland annat bostadsbyggande och plastframställning.

Sundsvall skriver att man vill vara ”en plats där nya förnyelsebara produkter från skogen utvecklas för att ersätta andra material som görs av olja”. **Härjedalen** pekar på hur förnybar energi – biobränslen, vattenkraft och vindkraft – kan skapa ytterligare tillväxt och arbetstillfällen.

Kommunerna borde satsa på fler jobb inom både privat som offentlig sektor. Genom att satsa mer på bland annat jordbruket skapas arbetstillfällen. Vindkraftsutbyggnaden i Jämtlands län kommer 2015 sysselsätta drygt 1 500 personer. En expansion här kan ge oss ännu fler arbetstillfällen.

Niclas Rhodin, Jämtlands gymnasium, Wargentin

Förbättra ekologiska produkter genom att satsa mer på det. Varför inte ha fler än ett ekologiskt café i Jönköping? Eller ekologiska restauranger etc. Om möjligt sänka priserna på ekoprodukter för att få fler människor att handla det. I skolan kan man ha en vegetarisk dag i veckan, det skulle hjälpa barn att äta mer nyttigt samt minska köttindustrins djurplågeri. En vegetarisk dag i veckan är både sunt, miljövänligt och en ögonöppnare för många.

Marijana, Jönköping

Växjö kommun jobbar aktivt med att behålla profileringen som ”Europas grönaste stad”. Man diskuterar ivrigt hur man ska förbättra sitt miljöarbete och hur stadskärnan ska utvecklas. I och med invigningen av ett stort köpcenter (Grand Samarkand) så förlorade Växjö city sin dragningskraft och allt fler människor tar bilen ut till de stora affärerna i stället. De små butikerna får stänga

efter konkurs, en efter en. Jag skulle vilja se att kollektivtrafiken förbättras avsevärt. Detta innebär enligt mig framför allt billigare resor, priserna i dag är orimliga.

Maja, Växjö

År 2025 skulle jag vilja se att stan vuxit på bredden och i de nyare delarna även på höjden. Ge möjlighet för affärsverksamhet i dessa områden. Passa på att bygga ut tunnelbana, pendeltåg och annan lokaltrafik till dessa och redan befintliga orter redan från början. Alla vägar skulle kunna flyttas ner under jorden understött av ett effektivt ventilationssystem med reningsfilter vid utblåsen. I staden är vägarna omgjorda till parker och grönområden. Snabbare kollektivtrafik ligger under marken och långsammare mer lokal lokaltrafik finns på ytan i form av eldrivna fordon.

Spink Anorexiers, Spånga gymnasium, Stockholm

Precis som de flesta kommunerna så växer Täby, och tillväxten kommer att öka vilket leder till en rad olika förändringar vad det gäller bland annat infrastruktur. De närmaste åren kommer alltså att kräva byggnationer och nya arbetstillfällen för att ta emot den ökade befolkningen. När Täby Centrum och andra köpcentrum får nya butiker så bildas arbetstillfällen vilket leder till att nyinflyttade och arbetslösa får jobb.

Martin, Åva gymnasium, Täby

Exempel: Ronneby främjar hållbara företag och förskolor utifrån cradle to cradle-principen

Ett av Ronnebys viktigaste framtidsprojekt är Cefur – Centrum för forskning och utveckling av näringsliv och samhälle med fokus på cradle to cradle – en plattform för innovation och kvalitet där man redan från början designar material och produkter så att de blir positiva för hälsa och miljö och ingår i ett kretslopp som främjar tillväxt utan att slita på resurserna.

Cradle to cradle främjar mångfald och förnybar energi; att vara mindre dålig är inte att vara bra. Cradle to cradle erbjuder

filosofi, principer och verktyg för en verkligt hållbar utveckling av näringsliv och samhälle.

Ronneby kommun finansierar Cefur sedan våren 2011. Huvudsyftet är att länka samman forskarvärlden och näringslivet. Som uppdragsgivare och beställare har kommunen också börjat införa vissa krav inspirerade av cradle to cradle; exempelvis planeras en ny förskola som är tydligt inspirerad av kretsloppstänkande.

Gröna transporter och förnybara bränslen

Framtiden innebär sannolikt ett ökat resande till arbetsmarknader längre bort. Utvecklingen utmanar landsbygdskommuner men även tätorter vars livsmedelsförsörjning är beroende av inkommande varor. Samtidigt vill många kommuner ge gående, cyklisterna och kollektivtrafik mer utrymme på gatorna. Man går från att planera trafiken för bilar till att i stället försöka påverka resandet. Tätorterna ska växa på ett sådant sätt att det blir ”lätt att göra rätt”, dvs. enkelt att färdas till fots, med cykel eller med kollektivtrafik.

Skogsrika kommuner med möjligheter till biodrivmedel och med behov av goda kommunikationer vänder utmaningen till sin fördel. **Sundsvall** skriver att man:

...vill vara en föregångare vad gäller att utveckla gröna resor och transporter i alla väderstreck på såväl väg och järnväg som flyg och till havs. Med ett hållbart synsätt på såväl transporter som affärer bidrar detta till förnyelse, attraktivitet och fler spännande jobb i hela regionen.

Nykvarn kopplar också utmaningen att miljöanpassa fordonstrafiken till företagande och visionerar om:

...ett kluster inom miljömotorområdet med forskning och utveckling inom områdena miljö, energi och fordon tillsammans med näringsliv och akademi.

Linköping konstaterar att:

Den allra största utmaningen består i att reducera transportsektorns utsläpp av koldioxid. För att klara detta krävs att en rad omvärldsförutsättningar – såsom teknisk utveckling av fordonen och skatter etc. – verkar i samma riktning. Vidare krävs en helhets-syn i kommunen där översiktsplanens inriktning förverkligas avseende en tätare och mer sammanhållen stad – med koncentration av bebyggelse längs kollektivtrafikstråken.

Malmö, Göteborg, Växjö, med flera, resonerar i liknande banor – man tror på en tätare stadskärna och ren, tyst, attraktiv kollektivtrafik som kan stävja växande trafikvolymmer. **Växjö** menar följande:

För att Växjö då ska kunna vara hållbar, trivsamt och hälsosamt krävs att det blir en mer sammanhängande stadsstruktur med mera av tät och miljövänlig busstrafik och fler cykelstråk. En växande stad klarar inte en ökande biltrafik – tvärtom måste biltrafiken minska. Stadskärnan måste få fler bilfria miljöer.

Bättre kollektivtrafik samt gång- och cykelvägnät finns i verktygslådan. **Jönköpings** län har ett hållbarhetsmål om att öka det kollektiva resandet med hela 60 procent genom en stor satsning på kollektivtrafiken. All kollektivtrafik ska också drivas fossilfritt. Även **Örebro** redovisar tydliga planer för hållbara resor och transporter, bland annat genom stramare tyglar för bilismen.

Trelleborg gör samma ställningstagande:

En förtätning av stadsbebyggelsen kräver en minskning av transporter med bil. En förbättring av kollektivtrafiken och förbättringar av möjligheterna för gång- och cykeltrafik behöver därför göras.

Kommunen redovisar långgående ambitioner för produktion och introduktion av biogas liksom energieffektivisering. Trelleborgs Hamn arbetar för att bli Östersjöns klimatsmartaste hamn.

Effektiv hamnlogistik, god miljöprestanda hos fordon och övrig utrustning samt medarbetare med miljökompetens visar vägen.

Täby som består av mestadels villaområden vill också möta framtiden som ett tätare samhälle genom fler bostäder på redan exploaterad mark:

Därmed ökar möjligheten till att få underlag för förbättrad kollektivtrafik, bevara halva Täby grönt och inte minst skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Malmö, Borgholm och småländska **Lessebo** hör till kommuner med ett uttalat mål att utveckla cykelvägnätet, både inom tätorterna och mellan dem. **Norberg** och **Östersund** är andra exempel på kommuner med strategier för att minska transporterna. Green Highway är namnet på en korridor för fossilbränsle fria transporter från Trondheim via **Östersund** till **Sundsvall**.

Jag får väl utveckla någon form utav elbil eftersom att bensinpriset stiger otroligt och 2025 kan man ju inte ens tänka på vilket pris bensinen kommer att stå i. Alltså har man ju inget val om man inte vill vara beroende utav en kollektivtrafik som förmodligen kommer att ta väldigt många år att bygga upp på ett hållbart sätt.

Elev, Elov Lindälvsgymnasiet, Kungsbacka

Trafiken är i dag anpassad för bilar, bilarna är prio ett och alla andra får anpassa sig därefter. Detta måste ändras om vi vill få en bättre miljö. Jag tycker att vi borde börja göra cyklar till första prioritering och sedan får bilarna anpassa sig.

Maja, Katedralskolan, Växjö

Min vision är att Karlstad kommun kommer att vara en miljö-medveten kommun där alla kommunalarbetare kommer köra med elbilar samt att alla kollektivbussar drivs med elmotorer.

Anonym, Karlstad

Kollektivtrafiken har blivit alldeles för dyr och det vill jag se en ändring på. Dem senaste två åren har priserna gått upp med nästan 100 %. Att ta bilen har nästan blivit billigare än att ta bussen. Hur tänker man på miljön i det här fallet?

Armin Drndo, Oscarsgymnasiet, Oskarshamn

Klimat- och energiutmaningen

År 2025 har klimatpåverkan från Sveriges kommuner minskat kraftigt. Minskad energiförbrukning, i synnerhet elanvändning, är en hörnsten i det arbetet, i kombination med att många kommuner blivit självförsörjande på fossilfri energi och kör elbilar. Anpassning till ett varmare klimat verkar inte räknas bland de största utmaningarna hos kommunerna.

Danderyd skriver som en av få kommuner om klimatanpassning. Kommunen håller på att uppdatera sin kommunövergripande översiktsplan, där bland annat klimatfrågan ges stort utrymme. Hur kommunen ska anpassas för ett nytt klimat, där till exempel översvämningar kan komma att bli vanligare, är en viktig utmaning.

Klimatmål anges i flera fall, bland annat i **Luleå**:

Luleå ska bli klimatneutralt främst genom att halvera användningen av fossila bränslen samt att minska energianvändningen genom både bättre hushållning och effektivisering. Vi ska också se till att samhället kan anpassa sig till förändring bl.a. genom lokal produktion av energi och livsmedel.

Malmö har ambitionen om att 2030 drivas av lokalt producerad, fossilfri energi. **Gotland** tänker också öka den egna energiproduktionen:

Vårt mål är att Gotland ska ha en lokal energiförsörjning som är klimatneutral år 2025. Den ska bygga på en hög andel lokalt producerad förnyelsebar energi som bioenergi, vindkraft och solenergi. Samtidigt behöver vi minska och effektivisera energianvändningen.

Stockholm ska till år 2050 vara fossilbränsleneutralt. Staden redovisar också en tydlig vision för energiframställning och distribution:

År 2025 kommer stadens högt ställda mål för energieffektiva hus ha slagit igenom så att stora delar av husen i kommunen faktiskt kan göra sin egen el – från solceller och andra metoder – och kan pumpa tillbaka el till det stora elnätet. Genom smarta elnät och frihet i

fjärrvärmesystemen kan då boende och företag sälja el och värme som de har över.

Borgholm vill verka aktivt för en fossilbränslefri region redan till 2020. Hållbar turism kan nås bland annat med bättre cykelvägar från norr till söder på Öland. **Fagersta** ingår en klimatallians med civilsamhället. Lokala industriers spillvärme leds in på fjärrvärmenätet. **Linköping** menar följande:

Arbetet med att minska koldioxidutsläppen och öka energi-effektiviteten intensifieras, med särskilt fokus på att minska elanvändningen. Framtill 2025 kommer en större del av det fossila bränslet fasas ur fjärrvärmesystemet och ytterligare koldioxid-neutral kraftvärme produceras.

Täby tror på valfrihet även i fjärrvärmenätet. Som första kommun i Sverige kommer man att bygga ett öppet fjärrvärmenät där slutkunden själv kommer att kunna välja leverantör.

På lång sikt bör vi även satsa hårt på att övergå till förnyelsebara energikällor och försöka förbättra vår miljö. I Oskarshamn går en hel del energi till spill i form av uppvärmt vatten vid kärnkraftverket. Denna skulle kunna utnyttjas som fjärrvärme så att vi kan spara på energiresurser i stället för att slösa på dem.

Perk, Oscarsgymnasiet, Oskarshamn.

Hållbar utveckling är något som är viktigt för mig. Därför vill jag att Bergs kommun ska tänka på miljö och klimat för en säkrare framtid. Jag vill att Bergs kommun ska satsa mer på förnyelsebara energikällor. Jag hoppas att dåliga idéer som att gräva efter uran i Oviken kommer att skrotas helt i framtiden.

Julia, Bergs kommun

Vi skulle även kunna utveckla alternativa energikällor i länet, såsom vind och sol. Detta skulle inte bara vara miljöfördelaktigt utan det skulle även resultera i fler jobb, vilket resulterar i att det här blir en trevlig plats att bosätta sig på. Det blir också lättare att marknadsföra en kommun som är en renodlad miljöstad.

Anonym, Nyköping

6

Fler elevstat: Åtgärder för attraktivare kommuner

6 Fler elevcitat: Åtgärder för attraktivare kommuner

Förutom de citat ur elevtexter som finns med i de föregående kapitlen har vi nedan samlat ett urval av förslag från gymnasieeleverna som inriktar sig på åtgärder som skulle kunna göra kommunerna mer attraktiva för yngre invånare. Kapitlet avslutas med några mer personliga visioner. Det är förstås omöjligt att göra alla de elevtexter som skickats in rättvisa i en kort och sammanfattande rapport. Långt fler är värda att uppmärksammas. Samtliga elevtexter finns på webbkartan: www.framtidenssverige.se

Så blir kommunerna mer attraktiva för unga

Norrköping borde främja sin befolknings kreativa sidor och ta vara på den potential som finns. I dag finns exempelvis graffitiväggarna i Norrköpings hamn, de enda lagliga att måla på i Sverige. Sådana initiativ tycker jag gynnar staden, dels kommer fler besökare men också ger det staden "ett gott rykte". Flera sådana anordningar borde finnas.

Sanna Hansson, Norrköping

För att Varberg ska bli lite roligare och för att folk ska komma hit som turister osv. behövs det fler aktiviteter. Exempel på det är vattenland, fler affärer och "laserdome". För att liva upp fästningen igen skulle man vissa dagar kunna ha aktivitet som "fångarna på fortet". Det borde finnas fler fina restauranger, ingen snabbmat utan riktiga restauranger med fin och nyttigare mat.

Carolina Johansson, Varberg

Kulturlivet i kommunen år 2025 hoppas jag också har utvecklats, satsningar borde ske på konst, teater och film, att få en möjlighet att utforska sina kreativa sidor tror jag hjälper och inspirerar många och skapar en lyckligare befolkning.

Siri, Valdemarsvik

Åtvidaberg saknar kaféer, uteservering, restauranger, konsthallar med mera. Det vill säga platser för ungdomar att umgås på. Det finns gott om ställen för barnfamiljer, men inte för resten av oss.

Josefine, Åtvidaberg

Jag tycker att Lessebos bibliotek är bra för att man kan läsa och lära sig mer och man kan ta det lugnt där. Det är bra att de har wifi och man kan använda gratis internet. Vi har en bra skola där man kan träffa många olika människor från olika länder. Men i Lessebo har vi ingen simhall, och det finns inte tillräckligt med affärer och dåligt med restauranger, och inte ens bio.

Anonym, Lessebo

Jag vill se ett förbättrat nattliv för såväl som ungdomar och äldre. Det ska finnas fler ställen man kan socialisera sig på och hålla kontakt med omvärlden på. Till exempel projektet Ung Aktiv är ett sådant positivt exempel där man hjälper ungdomarna komma bort från gatorna och hitta rätt väg framåt.

Armin Drndo, Oscarsgymnasiet, Oskarshamn

För att få mer människor till grönområdena i centrum kunde man införa evenemang såsom uppträdanden, gatumusikanter och ställen att ta en fika, äta en brunch eller rent utav ta en öl. Dessutom skulle vi kunna förbättra utnyttjandet under de kallare årstiderna. Man skulle kunna ha mysiga kaféer som säljer varm choklad och flytta isbanan som i dag finns på Sigmatorget till parken. Det skulle göra att Vasaparken blev mer som Central Park i New York. Det skulle locka hit människor då Västerås skulle kunna bli "Lilla New York".

Sofia Holmdahl, Västerås

Spräng hål i Östra Berget och bygg en riktigt häftig restaurant där, med glasfönster så man ser ut över hela Söderhamn. Fixa en ungdomsklubb (som Tranan i Bollnäs) och något ställe man kan ha konserter på och att kommunen ordnar dom! Fixa stränder & fler bryggor på öarna här i Söderhamn, för vi har en riktigt fin skärgård!

Anonyma ungdomar, Söderhamn

Om det skulle vara något som jag skulle vilja ändra på fram till 2025 är att det finns på tok för lite spelbutiker i staden. Jag skulle också vilja att Köping ska bli en större musikstad än i dagens läge med många evenemang och fester.

Gör-Alf, Köping

Biografen i Oskarshamn bör renoveras, eftersom att det bara finns en biograf. Denna biograf är mycket gammal och unken, men trots detta är den oftast fullpackad. Att renovera den gynnar kommunen.

Dents, Oskarshamn

Jag vill att min hemkommun ska bli bättre för ungdomar. Att det ska finnas mer aktiviteter så människor inte bara sitter hemma hela tiden. Det borde finnas t.ex. ett LAN-ställe för dom som gillar att spela datorspel.

Anonym, Härjedalen

Man har precis byggt en ny skejtpark vilket är ett bra initiativ. Ett annat bra initiativ är att man ska upprätta ett "allaktivitetshus" och där en fritidsgård ska integreras i bygget. Detta är en jättebra satsning, man måste prioritera ungdomarna i större utsträckning. Det är vi som är framtiden.

Kille, 19 år, Sölvesborg

Vid ån skulle man kunna bygga ett café direkt kopplat till vattnet, med en brygga en bit ut över vattnet där det ska finnas sittplatser. På detta café ska ungdomar kunna vara delaktiga och kunna jobba. Det ska vara öppet på kvällarna under sommaren.

Therese, Jenny och Frida, Söderhamn

Jag skulle också vilja att kommunen väljer att satsa mer pengar på kultur och idrott. En av Sveriges rikaste kommuner har landets i särklass dyraste musikskola. Kommunen betalade stängslet till en av tre konstgräsplaner, resten bekostades av föreningen. När man pratar om "Hälsans Ö" som Lidingös varumärke måste man också ge föreningar och kultur pengar och bidrag för att det ska utvecklas och gå framåt. De måste ha lokaler och anläggningar för att alla på Lidingö ska ges en ärlig chans att hålla på med det som de vill göra.

Gustav Hedengren, Lidingö

2025 hoppas jag på att Linköping har satsat mer på idrotten. För att idrotten ska kunna utvecklas måste de bygga fler hallar så att flera lag kan träna samtidigt. Jag tror att en ny sporthall skulle göra mycket då Linköping både är bra på både innebandy och volleyboll.

Sofie, Linköping

Det ska anläggas mer fina parker där man kan umgås med polare och ha aktiviteter. Kommunen ska vara en kommun som hjälper alla människor oavsett problem, till exempel människor med drog- och alkoholproblem. Dom ska skapa ungdomsaktiviteter för ungdomar mellan 16–19 år, så dom slipper vara ute på fester och slåss.

Anonym, Karlstad

Droger bland ungdomar blir allt mer liberalt, och det sprider sig och börjar bli mer accepterat i sociala kretsar, cannabis framför allt! I Danmark är diskussionen glödhet just nu när det kommer till cannabisfrågan och en legalisering ligger nära. Hur ska vi som grannland tackla det? Frågan blir bara större här hemma. Agera regeringen!

Liberalen, Spånga gymnasium, Stockholm

Jag är sekreterare i Ungdomsrådet och genom att vi finns och arrangerar discon, LAN etc. har vi drastiskt under bara detta år minskat alkoholbruket bland unga mellan 13 och 17 år, men det är fortfarande en bit kvar. I Haparanda borde ungdomarna tas mer på allvar, varpå de är vår framtid och eventuellt Haparandas framtid. Till exempel borde man utöka antalet lokaler där ungdomar kan hålla till i stället för att sitta hemma, eller vara ute på stan och ränna. Till exempel att fixa en *arcade* skulle vara en bra idé för alla spelintresserade, vilket även ungdomar själv har önskat.

Heiduskaja, Haparanda

Tycker även att det borde vara fler affärer och butiker öppna, för om man t.ex. går ut en vardag lite sent så är allting stängt och hela staden Oskarshamn är helt död. (...) Det som jag kommer göra var jag nu än bor är att försöka ändra kommunen/regionen till det som jag anser är bättre, att försöka få mina idéer att göra en förändring.

Philip Boussefres, Oskarshamn

Jag vill vara stolt över min kommun när jag kommer hem på besök. Kusten ska ha utvecklats och vara mer vänlig för turister. Tänk på det havsnära läget! Vi har fördelar till tusen, låt oss använda dem.

Den kommunala transporten är viktig för oss. Vi har många unga i kommunen som bor ute i de mindre orterna. De ska ha chansen att komma in till Oskarshamn lättare.

DH, Oscarsskolan, Oskarshamn

Det borde gå fler bussar senare på kvällarna, för tittar man på Norrbottens länstrafik sida så går den senaste som går t.ex. mot Kalix eller Övertorneå mellan 17 och 18. Då det finns många bland annat ungdomar som bor ute i byarna, så kan detta göra det svårt till att ha till exempel en hobby senare under kvällen om man inte har någon annan skjuts.

Moa, Haparanda

Ett aktivt Sandviken vill jag se, ett samhälle där man skrattar och har kul tillsammans genom musik, sport och annat, och då menar jag mer än hur vi har det i dag. I dagens Sandviken finns ett stänk av oro när man går på gator, en rädsla och detta gör att efter cirka kl. 19.00 blir Sandviken tomt. Jag tycker att det är skamligt att det ska behöva vara så.

Amanda, Sandviken

Vi vill att vår kommun ska vara mer trygg och säker, det ska kännas säkert att kunna röra sig vart som helst samt när som helst genom att till exempel förbättra belysningen på kvällarna, ha mer nattvandrare ute osv. Vi vill att kommunen ska bli Sveriges bästa kommun år 2025, t.ex. som planerna för "Nya Alby".

Simon och Viktor, Botkyrka

Vi tycker att det borde finnas gratis bussar som går från krogområdet till bussterminalen vid stängningsdags och kanske även en timme innan det. Av egna erfarenheter vet vi att det är många, framför allt tjejer, som känner sig osäkra då de behöver ta sig genom staden själva på natten. En annan tanke är att det skulle kännas tryggare om det fanns några/flera patrullerande poliser på Nyköpings gator på nätterna.

Anonym, Nyköping

Vi måste göra något åt bostadsbristen i Stockholm och framför allt bostäder åt unga. Jag är själv orolig för hur jag ska kunna fixa en bostad när jag vill flytta inom några år. Jag tycker vi måste fixa fler bostäder och en stad med mer än en stadskärna. Det ska finnas

områden i förorterna som är som små stadsdelar där det finns jobb och butiker. Därmed minskar vi det onödigt stora flödet in till city.

Ellen, Spånga gymnasium, Stockholm

Lös bostadsbristen. Studenter får inte skrämmas bort för att de inte kan finna lämpliga bostäder i Uppsala. Att bygga ut tågförbindelserna till Stockholm, och göra dem billigare, är också en av nycklarna till Uppsalas framtid. Närheten till Stockholm är både en förbannelse och en välsignelse.

Martin Jacobson, Uppsala

Jag vill att min hemkommun Nyköping ska fortsätta att bygga bostäder. Vad jag tror kan bli en utmaning för Nyköping är att inte förstöra stadens själ genom att bebygga alla grönområden med bostäder. Det är viktigt att försöka bevara småstadskänslan. Jag vill även se att kommunen fortsätter att utöka möjligheterna till fritidsaktiviteter för ungdomar och inte bara satsa på nya sportanläggningar, utan även låta andra intressen ta plats.

HK, Nyköping

Vi vill inte ha ett segregerat samhälle. Därför är det nödvändigt att bygga lägenheter och andra bostäder i olika prisklasser som passar olika åldersgrupper och samhällsklasser. Genom att göra detta lockar man fler att flytta till Härryda och expanderar kommunen ännu mer.

One direction, Härryda

Söderhamn borde hjälpa invandrare att komma in i samhället så att bland annat fördomar och rasistiska åsikter förebyggs. Fortsätt med Verkstäderna och Ungdomslyftet.

Anmarie, Christoffer och Sofie, Söderhamn

Jag hoppas att Uppsala inte är så inskränkt mot de som kommer från andra länder. Det känns som om det tidigare har varit så att vi ser ner på kunskap från andra länder. Om man är en läkare från ett annat land så bör man också få jobba som läkare i Uppsala. Att alla är välkomna är en förutsättning för att Uppsala ska kunna växa.

Edvin, Uppsala

År 2025 borde det finnas betydligt fler hyresrätter i staden. Vi betonar också vikten av att placera dessa hyresrätter inom olika

områden i Göteborg och inte alla på samma plats, just för att Göteborg ska vändas från en segregerad till integrerad stad.

MI, Göteborg

Utifrån mitt perspektiv tycker jag att det borde satsas mer på ungdomen som till exempel sommarjobb, utbildning eller allmänna aktiviteter som berikar ett kulturliv. För att ytterligare betona demokratin i staden bör man ta vara på människors olika bakgrund och kanske göra någonting kulturellt utifrån detta. Jag vill även att staden ska trycka mycket mer på att vara en "fair trade city".

Kelly C, Norrköping

Jag tycker att det vore en bra idé att införa praktikperioder även i gymnasiet. Detta kan även innebära en möjlighet att få värdefulla kontakter och kanske en anställning på sin praktikplats. (...) Om det är möjligt att underlätta för de uppländska bönderna att få sälja sina produkter i mataffärerna, tror jag att detta skulle gynna miljön, det lokala näringslivet, jordbrukarna, producenterna.

Caroline, Uppsala

Utveckla Göteborg till en miljömedveten stad som kan föregå med gott exempel för andra städer i Sverige. Prioritera kollektivtrafik och förbättra infrastrukturen för cykel- och gångvägar och arbeta aktivt för en minskad bilåkning. Inför ett kommunalt bilkooperativ eftersom det minskar mängden bilar då man inte äger en egen bil.

Wendela Ek och Sandra Lundholm, Göteborg

Jag tror Mora kommer att tänka mycket på miljön, så elbilar tror jag kommer att vara vanligt då och vi kommer tänka mycket på närproducerat. Jag tror också att det kommer finnas en högskola för att försöka få folk att vilja bo kvar i Mora efter gymnasiet. Jag tror att gågatan kommer dö ut lite. I stället så kommer det bli mer affärer och köpcenter i Noret. Jag tror också att man har löst vissa problem som t.ex. att ta sig igenom Mora på eftermiddagar runt 3-4 när alla slutar jobbet, så man slipper sitta i bilkö halva eftermiddagen.

Elinore, Mora

Det som jag anser att Oskarshamns kommun bör utveckla fram till 2025 är att satsa mer på skolorna och utbildning. Skolorna är definitivt i behov av att upprustas innan år 2025, då det redan nu brutit ut mögel på Oscarsgymnasiet.

Rune, Oscarsskolan, Oskarshamn

Köping borde prioritera skolorna mer än i dag, satsa mera pengar så att det finns möjligheter för eleverna att få mer hjälp än vad de får i dag. Skolorna behöver fixas till, ett exempel är att Ullvigymnasiets tak läcker in och har gjort det i många år. Köping borde även satsa på att ge fler möjligheter för ungdomar att få jobb i kommunen.

Göran, Köping

Skolan är faktiskt relativt bra, men jag skulle vilja se en förbättring i motivation till att utbilda sig. Trelleborg är en liten "bondehåla" och allt för många elever nöjer sig med en yrkesförberedande utbildning i stället för att studera ordentligt från allra första början.

Anonym, Trelleborg

Botkyrkas skolor ska ha kompetenta lärare som skapar kvalitét i undervisningen. Det måste finnas en stark koppling mellan lärarnas prestationer och lön, helt enkelt ska bra lärare få bra betalt. Det måste också finnas ett starkt ledarskap på skolorna.

Fredrik och Oskar, Botkyrka

Vi har båda gått i skola i kommunen och vet att bristen på läxhjälp och sysselsättning är stor. Vi vill få chansen att ta del av det nya Huddinge, mer än bara Spårväg Syd. (...) Många ungdomar är kulturellt intresserade (musik, konst, litteratur etc.) men har inte de ekonomiska resurserna att gå i Kulturskolan eller att spela i band/hyra studio på Huset (ungdomsgård).

Jessica och Lucas, Huddinge

Jobben måste hit. Då ser vi det framtida Landvetter Airport City som en förskräckligt bra idé. Det tar hit jobb som har nära anslutning till flygplatsen.

Rickard och Joakim, Härryda

Jag vill se Karlskoga utvecklas som stad på många olika plan. Många väljer i dag att flytta från Karlskoga och vi blir bara färre och färre. Det viktigaste är att ge invånarna en anledning att stanna. Detta gör vi främst genom att utöka jobb- och utbildningsmöjligheterna. Anställ kompetenta och nytänkande lärare och bygg ett universitet. Genom att utöka handeln i Karlskoga centrum kan man skapa fler jobb och fler invånare kommer välja att handla här.

Mathilda Wirback, Karlskoga

Största problemet i Göteborg är ungdomsarbetslösheten. Det finns för få arbetstillfällen och arbetsgivarna tycker att det är för tidskrävande att träna upp ungdomar. Kommunen borde investera i fler jobb för dem som tagit studenten.

All in & Vagayama, International IT College of Sweden, Göteborg

Jag tycker att vi ska försöka behålla den så kallade "landsbygdsdrömmen" så att vi utmärker oss från de andra kommunerna. Jag skulle dessutom vilja se att kollektivtrafiken blev bättre. För om man har en bra kollektivtrafik är det möjligt för folk att bo i Mark samtidigt som man t.ex. studerar eller jobbar i Göteborg eller Borås.

Anonym, Marks gymnasieskola

Vision 2025: Mer människor innebär fler möjligheter. Sjukvården i Sveg kommer att vara bättre, människorna kommer inte att behöva vänta i flera veckor för att få en tid hos en doktor. Skolorna kommer att bli renoverade och inte se ut som några "gettoskolor". Finare skola betyder fler elever som kommer att vilja söka och då kommer det även att expandera gymnasieprogram som t.ex. Media, Barn & fritid, Jakt & fiske, Natur etc. Det kommer även att finnas fler aktiviteter såsom bowling, gruppträning som exempelvis dans, karate, boxning etc.

Anonym, Härjedalen

Till sist: några personliga visioner

Om 25 år kommer jag antagligen bo i någon av våra största städer i Sverige. Detta på grund av bättre möjligheter för den yrkesbana jag tänkt mig. Dessutom vill jag bo i en stad som har ett rikt kultur- och nöjesliv och dessutom en billig, bra kollektivtrafik. En stad som är mer internationellt präglad än Växjö. Kanske har även Växjö uppnått detta till dess, vem vet? Framtiden är ännu ej skriven.

Maja, Katedralskolan, Växjö

Sandviken borde även uppmuntra folk att sikta högre med sina drömmar. För ingenting är omöjligt bara man vill, och som jag tycker att det verkar så vill man liksom inte visa eller så skäms man för sina högre drömmar och tappar hoppet.

Erik Sund, Sandviken

Fler elevcitat: Åtgärder för attraktiva kommuner

År 2025 så kommer jag vara runt 31 år gammal vilket kommer betyda att jag har skaffat mig en man och barn. Jag kommer förmodligen att ha en egen miljöbil och ett hus. Om 13 år så vet jag faktiskt inte var i världen jag kommer befinna mig. Eftersom mina rötter är från Mellanöstern så lockas jag dit men samtidigt vill jag nu som ung resa runt och jobba och upptäcka världen.

Zubaida, Österåker

Vad vi två kommer att vara under 2025 är vi inte alls säkra på, möjligen flyttar vi utomlands om inte våra krav på snabb utbyggnad av framför allt bostäder och företag möts. Men förbättras förutsättningarna för unga finns alltid chansen att man väljer att stanna eller flytta tillbaka.

Anonyma elever, Härryda

År 2025 hoppas jag att jag har en utbildning. Om inte en sjukgymnastutbildning – som jag drömmer om nu – så något annat. Jag kommer antagligen att bo kvar i Jämtland. Jag älskar Jämtland. Närheten till fjällen är något som är väldigt viktigt för mig. Förhoppningsvis kommer jag bo i ett fint hus med man och barn.

Julia, Östersund

År 2025 eller nåt år innan så kommer jag bo i England, kanske och jobba där, men efter något år flyttar jag tillbaka till Sverige och bor på landsbygden med en stor gård där jag kan ha min snickeri-verkstad i ladugården, min dröm är att skaffa ett eget företag.

LOL, Karlstad

Jag ska gifta mig med en svensk tjej och ha ett bra jobb. Jag tror att jag ska bo i Lessebo i framtiden. Jag vill bli en bra FN-soldat och jag vill hjälpa dem som behöver FN:s hjälp.

Anonym, Lessebo

Norrland är ett givet alternativ för mig för att jag tycker barn ska växa upp utan stressen i söder och de ska ha skog och natur runt hörnet. Den härliga norrlandsluften är inte skadlig för någon.

Elin Algotsen, Arjeplog

År 2025, hoppas jag bo i en villa tillsammans med min man, ha ett stadigt jobb och må bra. Det kanske låter lite simpelt men det jag verkligen ser fram emot efter skolan, är just att ha ett rutinerat jobb

och känna att jag får ta egna beslut gällande mitt hem utan att störa någon annan.

Jane Doe, Jönköping

År 2025 jobbar jag för fullt inom jordbruket. I dagsläget vill jag inte driva något själv utan vara anställd. Det är lättare. Jag är mer praktiker och får ont i huvudet av för mycket siffror. Pickup, hus och familj, vanligt lantliv kan beskriva min livsstil. Jag vill inte att min hemkommun ska ändras. Vi lever lugnt och skönt i våran lilla by där de flesta känner till vem man är och så vill jag fortsätta ha det.

Daniel, Herrljunga

Jag vill besöka så många ställen i Sverige, men främst Stockholm där jag drömmer om en karriär i kulturens värld. (...) Jag känner att så länge ungdomen varar vill jag utforska och experimentera. Någonting inom mig säger att jag en dag kommer söka tillbaka till mina ursprungsrotter. Jag har blivit så bortskämd med de växtrika miljöerna, de lugna gatorna och korta avstånden till allt, och det vill jag kunna återuppleva. När jag är redo.

Caroline Almkvist, Åtvidaberg

Jag lever och arbetar i Thailand som dykinstruktör och troligtvis i en dykbutik. Efter detta flyttar jag hem till Sverige (cirka 35 år gammal), troligtvis till Mölnlycke som en "Medelvensson", men främst med en underbar dam, möjligen fru och förhoppningsvis två barn.

Axel, Härryda

Innan år 2025 så kommer det hända så otroligt mycket i mitt liv. Det kommer vara resor, arbeten, familj och massor av olika beslut. Jag vet inte vart jag kommer hamna i livet och det är svårt att säga att jag kommer bo kvar där jag bor nu.

Emma, Täby

Jag är då 28 år, har troligen flyttat till en större stad för att kunna studera till det jag vill. Förhoppningsvis har jag utbildat klart mig till polis och har det som arbete. Har troligen tankar på att skaffa sommarstuga i Söderhamns skärgård, men flytta tillbaka kommer jag inte göra!

Jenny Schewelius, Söderhamn

Fler elevcitat: Åtgärder för attraktiva kommuner

Jag ser min framtid i ett hus på landet i Sverige, där jag är nära min familj och vänner. Jag ska ha egen el från sol och vind. Jag kommer jobba med något i form av producent inom musik och media. Jag vill kunna jobba hemma, så jag har en studio där, och även om det är på landet ska det inte vara svårt eller ta lång tid att komma dit från andra delar av Sverige.

Oskar, Jönköping

En högskola i Mora, skulle kanske göra att fler stannar kvar i staden, men jag tror att de flesta är nyfikna på världen och vill se något nytt. Det som gör att jag i dag skulle kunna tänka mig att flytta tillbaka till Mora i framtiden är familjen. Men det beror också på hur aktiviteter och trivseln är. Jag vill bo någonstans där det händer något. En stad som människor från hela Sverige vill uppleva, och som jag stolt kan säga att jag är uppvuxen i.

Johanna, Mora

7

Referat från slutkonferens för Framtidens Sverige

7 Referat från slutkonferens för Framtidens Sverige

Arbete och boende är viktiga frågor för dagens ungdomar – frågan är hur kommunerna ska kunna erbjuda det och därmed locka unga invånare. Det var en återkommande frågeställning under det framtidsseminarium som hölls i Rosenbad den 22 november 2012 för att summera projektet Framtidens Sverige. Deltog gjorde näringsminister Annie Lööf samt ett antal ungdomar, experter och intressenter. En av dagens talare, Klas Eklund, ekonom och professor bosatt utanför Lund, hyllade landsbygdsboende med närhet till staden.

Det gjorde också **Lennart Gabrielsson**, 1:e vice ordförande i Sveriges kommuner och landsting (SKL). Han talade om önskan att vilja ha det bästa av båda världarna och konstaterade:

Vi vill ha staden på landet och landet i staden.

Många vill alltså ha livskvaliteten som ”livet på landet” innebär men samtidigt vill man ha närheten till storstadens puls och frihet.

Flera framtida utmaningar

Ökad livslängd kräver mer av vård och omsorg, och landsbygden blir förlorare när invånarna flyttar till mer centrala orter, menade **Klas Eklund**, medlem i Framtidskommissionen:

Landsbygden kan inte stödja sig på något jordbruk längre. Överlag har de ekonomiska strukturerna förskjutits; till exempel har tjänsteproduktionen inom både näringslivet och den offentliga sektorn blivit mycket större.

Rekommendationen till kommuner med ambitioner om ökat invånarantal och stärkt lokal ekonomi var att satsa allt på en väl fungerande arbetsmarknad eller effektiv arbetspendling inom en större arbetsmarknadsregion. Att ha jobb är och förblir den enskilt viktigaste faktorn för människors flyttmönster, resonerade Klas Eklund.

Petter Hojem, ämnessakkunnig i Framtidskommissionen, menade att den demografiska utvecklingen innebär en stor utmaning för samhället. Petter Hojem varnade för den allt tyngre försörjningsbörda som många kommuner går till mötes när invånarna åldras och den arbetsföra styrkan krymper:

Det ställs stora krav på kommuner, som har omfattande utflyttning. Alla orter kan inte heller bli turistmål, vilket många ungdomar ser framför sig.

Petter Hojem såg dock tecken på att även kommuner med generellt sämre förutsättningar kan hitta vägar till hållbar tillväxt. Facebooks färskva etablering i Norrland sågs som ett exempel där lokala förutsättningar använts för att lösa faktiska utmaningar på ett hållbart sätt.

Slopa "storstadsmaktordningen" och svetta ner ledartröjan

Arjeplogs kommunalråd **Britta Flinkfeldt Jansson** gav en motbild till Klas Eklunds scenario om tuff framtid för perifera, mindre

kommuner. Hon manade till brytning med den ”storstads-maktordning” som ofta blir norm vid bedömningar av framtids-möjligheter. Framtiden finns även i mindre orter men den måste inte se likadan ut som den gör i större städer. Landsbygden vet dessutom vad som gäller, och Britta Flinkfeldt Jansson konstaterade:

På en liten ort måste man vara med och producera sin närmiljö, vi kan inte bara konsumera den såsom man kan i större städer.

Fagerstas kommunalråd **Stig Henriksson** representerar en kommun som lyckats vända en negativ befolkningsutveckling. På frågan om vad som var receptet svarade han att det handlade om samverkan och ledarskap:

Har man dragit på sig ledartröjan i kommunen så har man ett ansvar att se till att den blir rejält svettig!

Han påpekade också att invandringen varit en vinst för samhället. Att få in unga vuxna som är färdigutbildade och redo att börja arbeta är mer kostnadseffektivt för kommunen jämfört med att öka barnafödandet:

Barnen måste ju få både förskola och skola med mera innan de kan börja arbeta.

Amela Hodzic, politisk sekreterare i Malmö stad, gav en bild av kommunala utmaningar för storstaden Malmö. Hon menade att Malmö har fina förutsättningar som en internationell metropol och nod för tillväxt – men står inför sociala utmaningar. Bland medborgarna finns till exempel stora skillnader i hälsa och livsvillkor.

Kommunstyrelsen har därför tillsatt en oberoende kommission för social hållbarhet, berättade Amela Hodzic.

Regionplanedirektör **Peter Haglund** vid Stockholm läns landsting gav en bild av framtidens utmaningar ur huvudstadens nuläge och framtid. Den starka tillväxten i huvudstaden beskrevs

som en ”strukturell medvind” där Stockholm har växt mellan 35 000–40 000 invånare de senaste åren. Födelseöverskott förklarar till stor del siffrorna, men inflyttning och invandring bidrar. Befolkningen väntas fortsätta att öka:

Fram till 2030 kan Stockholm växa med ytterligare 400 000–600 000 invånare, redogjorde Peter Haglund.

Att klara det växande antalet invånare är en specifik knäckfråga för Stockholm. Men staden delar också utmaningar med andra kommuner. Hit hör frågor om skolresultat, ungdoms-engagemang och diskrimineringsfrågor.

Vi har gjort mycket för att ungdomar ska kunna delta i planeringen.

Peter Haglund påpekade dock att ett ungdomsperspektiv också måste inkludera långsiktighet. Vi planerar trots allt framtiden för dem som är unga idag.

Företaget Kairos Future tog över stafettpinnen och fortsatte på ungdomsspåret. För tio år sedan ville en övervägande del av alla 19-åringar flytta från sin hemkommun, berättade **Mats Lindgren**, vd för Kairos Future, eftersom ungdomarna då ansåg att man hörde mer hemma i ”det stora”, där det fanns dynamik och ett slags frihet.

I dag har dock preferenserna ändrats något, menade Mats Lindgren. Tryggt familjeliv står högt på ungas önskelista, även på en mindre ort, om det är lätt att pendla till jobb. I framtidens kunskapsbaserade ”tankesamhälle” handlar det för kommunerna om att koppla upp sig mot dynamiska ”T-tankeregioner”, både med transporter och bredband, och att utveckla sin egen speciella profil. De som ligger bortom pendlingsavstånd får det tuffare, enligt Mats Lindgren. Han avslutade med att konstatera:

The future never sleeps.

I pausen under seminariet fick deltagarna även möjlighet att diskutera ytterligare åtgärder för att göra kommuner attraktiva

för unga och barnfamiljer i framtiden. Några åsikter som kom fram var:

Skapa lokal identitet och försök få debatten mindre polariserad mellan stad och landsbygd.

Vi söker oss till det lokala, det lilla, även i Stockholm.

Billig pendling är viktig för att nå jobben men vi kräver uppkoppling, så att vi kan spara resdagar och jobba hemma.

Kreativt tänkande ger ökat företagande

Mernosh Saatchi, vd och grundare av kommunikationsbyrån Humblestorm och medlem av Framtidskommissionen, fokuserade på betydelsen av entreprenörskap. Hon uttryckte oro över att så få unga tycks se sig själva som företagare och menade att samhället måste göra mer för att unga ska behålla och utveckla sitt kreativa och entreprenöriella tänkande – ett synsätt som ofta finns hos barn men som, av olika skäl, tonas ner hos många under uppväxten. Hon manade:

Fler måste uppmuntras att skapa sina egna jobb – det kan ge tillväxt och framtidstro!

Mernosh Saatchi tryckte särskilt på skolans möjlighet att premiera kreativt nytänkande, inte bara få eleverna att svara ”rätt”.

Ungdomar i publiken lyfte bland annat fram behovet av att släppa in de unga i samhällets beslutsprocesser men samtidigt måste beslutsfattarna förstå att ungdomar inte är en homogen grupp. En ungdom representerar oftast bara sig själv. Någon konstaterade:

Har man frågat en ungdom vet man inte vad alla unga tycker.

En gymnasieelev oroade sig för den nya läroplanen som kan motverka kreativt tänkande och problemlösande i skolan. Han ville se att eleverna får ta ett större ansvar i skolan.

Terese Bengard, kommunstyrelsens ordförande i Ragunda, gav en positiv bild av ungas engagemang och möjlighet att göra sig hörda i beslutsfattandet. Sedan hon flyttade till Ragunda och engagerade sig i politiken 2010 har fler ungdomar börjat engagera sig politiskt:

Vi har en ovanligt ung kommunstyrelse. Små kommuner får antingen göra en avvecklingsplan eller hitta vägar för att överleva och jag ser möjligheter för Ragunda framöver. För oss är vindkraften en framgångsfaktor. Under tio till femton år ska vi bygga 400–500 vindkraftverk i kommunen.

Andra röster som höjdes för ungas inflytande var **Moa Wallgårds** från ungdomsorganisationernas paraplyorganisation LSU och **Mikael Wendts** från Skövde kommun. (Deras budskap framgår av kapitel 1 och 3.)

Ungdomars visioner inspirerar

Det är värdefullt att ta del av gymnasisternas tankar i projektet, menade näringsminister **Annie Lööf**, som deltog i en avslutande paneldebatt:

Deras synpunkter ska jag ta med mig härifrån. Men vi får se upp så att vi inte bara säger att vi ska ”lyssna” på ungdomarna. Att lyssna på dem räcker inte. De ska delta i beslutsprocesser som gäller dem.

Annie Lööf manade till fler reflektioner kring den starka urbaniseringstrenden, avfolkningen av landsbygden och den ökade försörjningsbördan. Hon undrande bland annat hur vi kan möta trenden och skapa en hållbar framtid i hela landet, och konstaterade:

Tillväxt och hållbarhet måste gå hand i hand, och vi ska ha fler gröna jobb. Det är en också en fråga om jämställdhet; både män och kvinnor ska ha samma förutsättningar att vara entreprenörer och att kunna starta företag.

Samtidigt är det svårt att sia om framtiden, menade ministern avslutningsvis:

Nya energieffektiva produkter och tjänster kommer hela tiden. För hundra år fanns inga Boeingplan, på 1930-talet fanns inga bärbara datorer och så sent som 2007 fanns inga mobilapplikationer, vilket är en starkt växande bransch i Sverige i dag.

Presentation av Framtidskommissionen

Framtidskommissionen utsågs av regeringen i november 2011. Syftet med Framtidskommissionen är att identifiera de viktiga samhällsutmaningar som Sverige står inför på längre sikt och att bidra till en mer framtidsinriktad debatt. Kommissionens slutsatser kommer att presenteras i en rapport våren 2013.

Inom ramen för Framtidskommissionen ska fyra särskilda framtidsutredningar genomföras, vilka ska fokusera på (1) den demografiska utvecklingen, (2) integration, jämställdhet, demokrati och delaktighet, (3) hållbar tillväxt i globaliseringens tid samt (4) rättvisa och sammanhållning.

Som ett led i Framtidskommissionens arbete har också ett antal rapporter beställts som ska belysa olika frågor med relevans för Sveriges framtida samhällsutmaningar. Detta är en av dessa rapporter.

Ordförande för Framtidskommissionen är statsminister *Fredrik Reinfeldt* och huvudsekreterare och kanslichef är professor *Jesper Strömbäck*. Övriga ledamöter är:

- *Jan Björklund*, utbildningsminister
- *Göran Hägglund*, socialminister
- *Annie Lööf*, näringsminister
- *Viveca Ax:son Johnson*, styrelseordförande i Nordstjernan
- *Klas Eklund*, seniorekonom på SEB och adjungerad professor
- *Helena Jonsson*, ordförande i LRF

Presentation av Framtidskommissionen

- *Eva Nordmark*, ordförande i TCO
- *Mernosh Saatchi*, vd för Humblestorm
- *Johan Rockström*, professor i naturresurshushållning
- *Lars Trägårdh*, professor i historia
- *Pekka Møllergård*, högskolerektor och docent
- *Stina Westerberg*, generaldirektör vid Statens musikverk

500 texter om framtidens Sverige – från Trelleborg till Arjeplog

MARIA KVARNBÄCK

En åldrande befolkning i kombination med urbaniseringstrenden ökar trycket på kommunerna. Nästan hälften av Sveriges kommuner krymper – andra har växtvärk. Att få unga att stanna eller återvända är för många kommuner en överlevnadsfråga. För att få en bild av hur unga, kommuner och regioner ser på framtiden och dess utmaningar och möjligheter har regeringens Framtidskommission och Sveriges kommuner och landsting (SKL) genomfört projektet Framtidens Sverige.

Totalt har projektet fått in mer än 500 texter från Trelleborg i syd till Arjeplog i norr. Rapporten är ett kondensat av vad unga, kommuner och regioner säger om framtidens Sverige när det gäller boende, näringsliv och hållbar utveckling.

Rapporten erbjuder en snabbguide till de utmaningar och strategier för framtiden som kommunerna lyfter fram i sina texter. Många ungdomar uttrycker att de kan tänka sig att stanna kvar på eller återvända till uppväxtorten – givet att den utvecklas i önskad riktning. Långt ifrån alla drömmer om att bilda familj i storstadens puls.

Rapporten pekar på både motsatser och samstämmighet mellan lokala och regionala visioner och den framtid unga tänker sig. Men mest av allt ger visionerna och ungdomsrösterna inspiration. Här finns en rik och tänkvärd källa att ösa ur för alla som vill tänka framåt!

Rapporten har ställts samman av Maria Kvarnbäck, statsvetare och skribent, i nära samarbete med Åsa Ström Hildestrand och Tobias Nilsson, projektledare på Framtidskommissionens kansli.

Fritzes

ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 Fax 08-598 191 91 order.fritzes@nj.se www.fritzes.se

ISBN 978-91-38-23862-2